

नमो तस्य भगवतो अरहतो सम्मान सम्बुद्धस्स

आनन्द भूमि

THE ANANDA BHOOOMI

The only oldest Buddhist Monthly Magazine of Nepal

नेपालको एक मात्र पुरानो बौद्ध मासिक पत्रिका

यः
म
रि
पु
ही

मंसीर १४ गते ०४२ सालमा थाइलैण्डका राजगृह परम्पूर्ज्य
सोम्बोत् ज्ञानसंवर महास्थविरचयूको श्री ५ महाराजाधिराज वीरेन्द्र वीर
विक्रम शाहदेव सरकारसंग राजदरबारमा भेट हुँदाको दृश्य ! साथमा
अखिल नेपाल भिक्षु महासंघका अध्यक्ष डा० भिक्षु अमृतानन्द महानायक
महास्थविर बीचमा हुन् हुँक ।

बुद्धमंत्र २५२९

नेपालसम्बत् ११०६

वर्ष १४

पौषपूर्णिमा

थिलाथ्व

अंक ९

विक्रमसम्बत् २०४२

1985 A.D.

Vol. 14

पौष

January

No. 9

श्री ५ महाराजाधिराज वीरेन्द्र वीर विक्रम शाहदेव

सरकारको

४१ औं शुभ-जन्मोत्सवको

महात् उपलक्ष्यमा

मौसूफको दीघायि तथा सुस्वारक्ष्यको लागि
परमेश्वरसंग सभक्ति मंगलमय कामना गर्दछौं ।

नेपाल राष्ट्र बैंक

परिवार

श्री ५ महाराजाधिराज वीरेन्द्र वीर विक्रम शाहदेव सरकारको

४१ औं शुभ-जन्मोत्सवको उपलक्ष्यमा

मौसूफ सरकारको दीघायि तथा सुस्वास्थ्यको
लागि

मंगलमय शुभ-कामना व्यक्त गर्दछौं ।

नेपाल बैंक लिमिटेड

ब्रान कार्यालय

आम: नेपालहर्मी

धर्मपाल, काठमाडौं

आनन्दभूमि

प्रधान—सम्पादक

भिक्षु कुमार काश्यप

सम्पादक

सुवर्ण शाक्य

सम्पादन—सहयोगी

भिक्षु सुशोभन

व्यवस्थापक तथा प्रकाशक

भिक्षु मंत्री

सदस्य—सचिव

आनन्दकुटी विहारगुठी

पत्रब्धवहार

आनन्दभूमि

पो. ब. नं. ३००७

स्वयम्भू, काठमाडौं

फोन नं २-१४४२०

महावाग—विनयपिटकबाटः—

‘चरथ भिक्खुवे चारिकं बहुजन हिताय
बहुजन सुखाय लोकानुकृत्याय अत्थाय
हिताय सुखाय देवमनुस्सानं । देसेथ भिक्खुवे
धर्मं आदिकत्थाणं मछ्येकत्थाणं परियोसान
कल्याणं साथं सव्वज्जनं केवलं परिपुण्णं
परिसुद्धं ब्रह्मचरियं षकासेथ ।’

भिक्षुहरू ! बहुजन हितको लागि, बहुजन सुख-
को लागि, विश्वमाति दयाको लागि, देव र मनुष्यहरूको
हित, सुख र कामको लागि संचार गर । भिक्षुहरू !
आरम्भ, मध्य र अन्त्य समयसम्म कल्याण हुने धर्मको
अर्थ र भाव सहित उपदेश दिएर सम्पूर्ण परिशुद्धि
ब्रह्मचर्य (धर्म) को प्रकाश गर ।

निर्दोषमा दोष र दोषमा निर्दोष देखेर मिथ्यादृष्टि ग्रहण गर्ने जीव
दुर्गतिमा पुगदछ ।

रक्षै मार्ग हो

(ब्रह्मसुत्तं)

अनुवादकः— आचार्य अमृतानन्द महास्थविर

एक समय भगवान् बुद्ध हुनुभइसकेपछि पहिलो
पटक [नृपठमाभिसम्बुद्धो] उल्लेखस्थित नेरञ्जरा
मदीको तीरमा अजपात भन्ने वरको रुखनिर बस्नुभएको
थियो ।

अनि एकान्त ध्यानमा बसिरहन्मभएको भगवान्-
को चित्तमा यस्तो वितर्कना उत्पन्न भयो—

“स वहरु विशुद्ध हुनको निमित्त, शोक परिदेव-
बाट उत्तीर्ण हुनको निमित्त, दुःख दौर्मनस्थलाई अन्त
गर्नको निमित्त न्याय (= व्य = मार्ग) धर्म प्राप्त गर्न-
को निमित्त तथा निर्वाण साक्षात्कार गर्नको निमित्त-
यहाँ एक मार्ग हो— जो कि चार सातपिट्ठान (चार स्मृति-
प्रस्थान) हुन् ।

ती चार हुन्—

‘ १) कायमा कायानुषश्यो भई, आदि ।

अनि भगवान्को चित्तको यस परिवितर्कनालाई
आयनो चित्तले जानी— जस्तै कुनै बलवान् पुरुषले खम्चे-
को बाहुलाई पसार्छ, पसारेको बाहुलाई खुम्च्याउँछ—
त्यस्तै गरी ब्रह्मलोकमा अन्तरध्यान भई सहस्रति ब्रह्मा
भगवान्को अगाडि प्रकट भए । त्यसपछि सहस्रति ब्रह्मा-
ले उत्तरासंग एकांश गरी जहाँ भगवान् हुनुहुन्थ्यो त्यहाँ
नमस्कार गरी भगवान्लाई यस्तो विन्ति गरे—

“ठीक हो भगवन् ! ठीक हो सुगत ! सत्वहरु
विशुद्ध हुने, शोकपरिदेवबाट उत्तीर्ण हुने, दुःख दौर्मनस्थ-
लाई अन्त गर्ने, न्याय-धर्म प्राप्त गर्ने तथा निर्वाण सा-
क्षात्कार गर्ने— यही एक मार्ग हो— जो कि यो नै चार
सतिपिट्ठान हुन् । ती चार हुन् कायमा काया-
नुपश्यो भई —... तथा धर्ममा धर्मानुपश्यो भई यो
लोकमा (= यसै शरीरमा) अविद्या दौर्मनस्थलाई हटाई
सम्प्रज्ञानी भई तथा सम्तिमान् भई भिक्षु विहार गर्छ ।
भन्ने ! यही एक मार्ग हो— सत्वहरु विशुद्ध हुने
तथा निर्वाण साक्षात्कार गर्ने— यो नै चार स्मृतिपिट्ठान
हुन् ।”

सहस्रति ब्रह्मले यते विन्ति गरे । यति विन्ति
गरिसकेपछि फेरि यस्तो विन्ति गरे—

‘ एकायनं जातिखयतदस्सी,

मग्नं पजानाति हितानुकम्पी ।

एतेन मरणेन तरिसु पुब्वे,

तरिस्सन्ति ये च तरन्ति ओपंगति ॥ १ ॥

अर्थं

‘जातिक्षयको अन्त देख्ने हितानुकम्पीले यही
एक मार्गलाई ज्ञात गर्छ, यसै मार्गदारा पहिलेका (बुद्ध-
हरु) पनि सन्सारको बाढीबाट तरेर गए, तनै पनि छन्
तथा अहिले पनि तनैठन् ।”

अल्पकालीन प्रवृज्या : एक विवेचना

नेपालमा विद्यमान भएका मुख्य धर्महरूमा बौद्ध-धर्म एक हुन् । ऐतिहासिक गौतम बुद्ध ने बौद्धधर्मका प्रतिपादक हुन् र उहाँको जन्म आजभन्दा २६ सय वर्ष पूर्व लुम्बिनीमा भएको थियो । बृद्ध, रोगी र मृत्युको भीषण चक्रबाट मुक्त भई परमशक्ति (निर्वाण) प्राप्त गर्न उहाँले २६ वर्षको युवक उमेरको अवस्थामा नै श्रमणभेष लिएर सत्यको खोजीमा राजदरबारबाट उम्कनुभएको थियो । ६ वर्षको अथक प्रयासबाट उहाँले बुद्धगयामा सम्बोधिज्ञान प्राप्त गर्नुभयो । तत्पश्चात् ४५ वर्षसम्म “दुःख र दुःखबाट मुक्ति” हुने मार्ग संबन्धी उपदेश दिनुहुँदै ८० वर्षको उमेरमा कुशिनगरमा महा-परिनिर्वाण प्राप्त गर्नुभयो । त्यही ४५ वर्षसम्म प्रचार गर्नुभएको बुद्धवाणी र उहाँका प्रमुखशिष्य सारिपुत्र र महामौद्गल्यायन जस्ता विद्वान् अनुयायीहरूको वचन क्रमबद्ध रूपमा सकलन गरिराखेको बाड़मय (त्रिपिटक) नै बुद्धधर्मका आधारशिला हुन् ।

ऐतिहासिक दृष्टिकोणले भगवान् बुद्धको महा-परिनिर्वाणको लगत्त एक शताव्दिपछि बौद्धविचार र आचारमा केही मतभेद देखा पर्न लागे र त्यसको केही शताव्दिभित्रै थेरवाद र महायान भन्ने बौद्धधर्मका दुइ मुख्य निकायहरू जन्मानसमा देखा पर्न श्राए । नेपालको परिव्रेक्ष्यमा बौद्धधर्म भन्नाले अधिकांश रूपमा महायान समुदायलाई नै लिइन्छ । काठमाडौं उपर्यकास्थित स्वयंभू

—भिक्षु सुशोभन

चं य, बौद्धनाथ चैत्य र अन्य सयों महायानी बहाल र बहिलहरू यस सम्प्रदायका प्रतीक हुन् ।

साँखूमा प्राप्त करीब ४ शताव्दि ईशाको एक अभिलेखमा दिइएका ‘गु-बहा’ ईशाको आधारमा यही भन्न सकिन्छ कि त्यो बेलादेखि नै थेरवाद प्रचलनमा आइसकेको थियो भन्ने बोध हुन्छ । तर बीचमा केही कारणबाट यो सम्प्रदाय लोकप्रिय हुन सकेन र यसबाट विलीन भएर गयो ।

आजभन्दा करीब ५० वर्ष अगाडि नेपाली बौद्ध-समाजमा थेरवादी परम्पराले फेरि आपनो दर्शन प्रचार र प्रसारण गर्न थालेको हो । अर्धशताव्दीभित्रै यस सम्प्रदायले नेपाली समाजमा निवकै प्रभाव पार्न सफल भएको छ । अहिलेसम्ममा भिक्षुहरू बस्ने साना-ठूला विहारहरू ६० वटा जति निर्माण भइसकेका छन् र यस्तै पुस्तक-हरूमा ३०० जति र पत्रिकाहरूमा ४/५ थरीका साहित्यिक कोतिहरू जनताको सामु आइसकेका छन् । पुनर्जागरणको दिनदेखि अहिलेसम्ममा सयों नेपाली नागरिक नारीहरूले गृहत्याग गरी थेरवाद परम्परागत जीवन विताएर आइरहेका छन् । राष्ट्रिय स्तरमा बैशाखपूर्णिमा भगवान् बुद्धको जन्म, सम्बोधिलाभ र महापरिनिर्वाण दिवस मात्र, बुद्धको जीवनसित सम्बन्धित लुम्बिनी, कपिलबस्तु र देवदह पवित्र स्थलहरूको महत्त्ववारे जन्मानसमा बोध गराउनु जस्ता महत्त्वपूर्ण कार्यमा थेरवादी

भिक्षुहरूको अतिस्मरणीय देन छ । हाल सालमै ब्रह्मिल नेपाल भिक्षुमहासंघको दोश्रो ऐतिहासिक समागम, आचार्य भिक्षु अमृतानन्दको अध्यक्षतामा ११ सदस्यीय एक कार्यकारिणी समिति गठन र थेरबादी बौद्धधर्मको प्रचार प्रसार संस्थागत रूपमा गरेर लैजाने संयुक्त निर्णय गरेको आदि महावूर्ण कार्यहरूको विवरण मंसीर २७ गते २०४१ सालको गोरखापल्टारा सबै नेपालीहरूमा अवगत भइसकेको छ । यो निवकं सराहनीय कुरा हो र यसको प्रभाव दीर्घकालसम्म अवश्य रहनेछ ।

महायान र थेरबाद दुवै बौद्धसम्प्रदायमा प्रवृज्या वा चूडाकर्म दीक्षा दिने अल्प छ । चूडाकर्म भन्नाले शाक्य र वज्राचार्यहरूमा हुने एक हादिक प्रथा भनेर बुझिन्छ । यो प्रथा अनुसार बौद्धकुलमा जन्म भएका प्रथेक केटाहरूले चार दिनको निमित्त एक छाक मात्रै शुद्धभोजन गर्ने पात्र वा गुच्छापाः हातमा राखेर हिँड्ने, निमन्वित नातेदारहरूको धरमा गएर भिक्षा लिन जाने केश खोरने, रातो जामा वस्त्र लगाउने र शील नियममा रहने आदि धार्मिककार्यहरू गर्न्छ । चूडाकर्म दीक्षा प्राप्त प्रथेक व्यक्ति महायानी पूजापाठ विशेष समागममा सम्मिलित हुन सकिन्छ र यो परम्परा अद्यावधि नियमपूर्वक पालन गरिन्छ ।

थेरबाद परम्परा अनुसार चूडाकर्म जर्तै विधिवत् त्यागीभेष लिएर तोकिएका शील नियम पालन गर्ने विधिलाई प्रवृज्या ग्रहण गर्न भनिन्छ । यो दीर्घकालीन र अल्पकालीन दुवै प्रकारको हुन सक्छ । दीर्घकालीन प्रवृज्या प्राप्त व्यक्ति जीवनभर बौद्धभिक्षु भएर बहनुपर्छ र यो एक कठोर र पवित्र जीवन भएको ले बौद्धसमाजले निवकं गोरखमय जीवन भनेर स्वीकारिन्छ । अल्पकालीन प्रवृज्या एक दिनदेखि लिएर

केही दिन, महीना, वा वर्षसम्म पनि यही श्रमणभेष-मा रहेर शील सदाचारका साथ बौद्धविहारमा बसी जीवन यापन गर्ने पद्धतिलाई डुङ्गाउँछ । आजभोलि नेपाली बौद्धजगत्मा अन्यकालीन प्रवृज्या ग्रहण गर्ने एक नौलो लहर आइरहेको देखिँदै । या रास्त्र कार्य हो र यसका केही उल्लेखनीय फाइदाहरू बसप्रकार छन्-१) बुद्ध-धर्म-संघप्रति प्रयक्ष रूपमा थद्वा व्यक्त गर्न पाउनुका साथै केही दिनको निमित्त भए पनि श्रमण जीवनमा रहन पाउनु,

- २) सामाजिक मान्यताका साथै बौद्धसमाजको सदस्यता प्राप्त हुनु,
- ३) बौद्धधर्ममा निहित रवतन्त्रता, र समानताको शिक्षा व्यावहारिक रूपमा आफैले पालन गरेर अनुभवी हुनु,
- ४) बौद्धभिक्षुहरू र गृहस्थहरूका बीच एक घनिष्ठ धार्मिक सम्बन्ध काथम गर्न सहयोग हुनु,
- ५) बौद्धधर्म अनुसार गृहस्थ र त्यागी दुई प्रकारका जीवन जीउने पद्धतिस्ति आफूलाई परिचित गर्न पाउनु आदि ।

अल्पकालीन प्रवृज्याको महत्व र फाइदा बारेमा केही कुरा जानकारी हुनुको साथै यी प्रवृजित दिनहरू कसरी बित्दा रहेछन् वा भिक्षुहरूको दिन चर्यावारे अलिकति थाहा पाइरहनु पनि सम-सामयिक विषय भएको हुनाले तत्सम्बन्धी केही महावूर्ण कुराहरू यहाँ उल्लेख गरिन्छ-

- १) ब्रिहान सबैरे उठेर बुद्धपूजा र परिव्राण पाठ गर्नु, जलपान गर्नु,
- २) आफूभन्दा जेठा भिक्षुहरूलाई पञ्चाङ्ग दण्डवत् गरी बहाँहरूले दिनुभएका बौद्धशिक्षालाई थद्वा पूर्वक पालन गर्नु,

- ३) नवुज्ञेका बुद्धवचन बुझन कोशीश गर्ने' र बुझिसकेका उपदेशमाथि चिन्तन, मनन गरी दैनिक जीवनमा उतार्न भरतक कोशीश गर्नु,
- ४) आफूले सही तबैले बुझेका र जानेका धर्म सम्बन्धी ज्ञानलाई अद्वावन्तहरूमा प्रकाश पार्दिनु. धर्मदेशना गर्नु,
- ५) जिक्षा जानु, दिवाखोजनमो निर्मित निमन्त्रणा स्वीकार गर्नु र भक्तहरूको अभ्यास अभिवृद्धि गर्नु,
- ६) आपनो काय-बाक् चित्त शुद्ध गरी सत्य र शान्तिको मार्गमा लागेर विपस्तना ध्यान भावना गर्नु,
- ७) समाजको दुःखलाई घटाउन र सुखलाई बढाउन भरसक प्रयास गर्नु,
- ८) आपनो व्यक्तित्वको विकास गर्नु र 'बहुजन हिताय, बहुजन सुखाय' हुने कार्यमा संलग्न जडाइहरनु,
- ९) प्राणीमात्रमा मैत्री र करुणा राखेर बस्ने र जानसिक बिकारबाट छुटकारा पाउन कोशीश गर्नु,
- १०) अन्तमा, लोभ, क्रोध, र मोहमादि विजय गर्नु, निर्दोष जीवन यापन गर्नु र अनित्यादि संसारको स्वभाववर्ननलाई हृदयंगम गरी शान्तिका साथ स्वातं फेरेर निर्वाण प्राप्त गर्नु—यी ने चिक्षुहरूको दिनचर्याको साथ बुद्धवर्मका उपादेयता हुन्। यसे माध्यमबाट आदि मध्य अन्तमा समेत बहुजनको कल्याण हुन्छ ।

महात्मा बुद्ध

- विजय कर्मचार्य

चैनपुर बजार

नेपालको कपिलवस्तुमा सुगम्य तथा सौर्य प्रतिमा
शुद्धोदन तह तथा रानी मायादेवी लता ।
सिद्धार्थ नामको फूल, विश्व शान्तिको मूल
बृद्धावस्था रोग र मृत्यु दुःखको यी कारण
पर्याँकी पीपल बोटमुनि प्राणीको तारण ॥

मूलबाटो भो मोक्षभार्गको भाइ-भाइको शिक्षा
बाँचौं-बाचूं, बचाओं भन्ने यही बुद्धको दीक्षा ।
यी जगत्को कोलाहलमा बुद्धत्वको ज्योति
पाई यहाँ सब हाँमुन्, है यही ज्ञानको मीति
जनमानसमा सदाको लागि रोपियोस् मनमा प्रीति ॥

सोभियतसंघमा बौद्धधर्म

धर्मको पूर्णस्वतन्त्रता समाजवादको अर्थको एउटा भाग हो । सोभियत संघमा चिभिन्न धार्मिक संघ तथा समाजहरूलाई आपनो गतिविधि चलाउने पूर्ण अनुमति छ । धार्मिक स्वतन्त्रतालाई कानूनबाट सुरक्षा प्रदान गरिएको छ । सोभियत सत्ता पछि धार्मिक स्वतन्त्रता हरेक नागरिकको आफ्ने विवेक, बुद्धि र इच्छाको कुरा मानियो । नयाँ सोभियत सम्बिधानको धारा १२४ मा भनिएको छ, “सबै नागरिकहरूको धार्मिक उपासना गर्ने पनि स्वतन्त्रता र धर्म विरोधी प्रवार गर्ने पनि स्वतन्त्रतालाई मान्यता छ ।”

एक सोभियत व्यक्तिको धर्मजे उसको नागरिक जीवनमा केही असर पाईन । सोभियत संघमा कुनै एउटा पनि सरकारी फारम वा कागजात, राहवानी, परिचयपत्र, सोश्रुत पत्र सेन्सस सीट इत्यादि कुराहरूमा धार्मिक विचारथाराको उल्लेख गर्नु पर्दैन । त्यसकारण सोभियत संघमा धर्ममानेहरूको जम्मा जम्मी संख्या कति छ भनेर निश्चय गर्न अलि गाहो छ ।

सोभियत संघमा मानिने कैयौं धर्महरू र धार्मिक प्रवृत्तिहरूमा बौद्धधर्म पनि एक हो । यो धर्म सोभियत बुन्यातियाली, कालिमकियाली र तुभिनियाहरूको परम्परा गत धर्म हो । अबटोबर समाजवादी क्रान्ति अधि अनजीवी बुन्यातियाली, कालिमकियाली र तुभिनियाली-

हरूले बडो कष्टप्रद जीवन बिताइरहेका थिए । जारकालीन रसियाका अरू अल्पसंख्यक जातिहरू जस्तै यिनीहरू पनि नष्ट हुने अवस्थामा थिए ।

- रविनमान शाक्य

सोभियतसत्ताले वर्ण, जस्तीयता वा धर्म कुनै भेद नगरी सबै सोभियत नागरिकलाई समान अधिकार प्रदान गर्न्यो । अनि यसले गर्दा बौद्धधर्मले अरू सबै धर्मसित बराबरीको स्तर प्राप्त गर्न्यो । सोभियतसत्ता भित्र बुन्यातियाली, कालिमकियालीहरूले राष्ट्रिय राज्यव्य प्राप्त गर्न्यो । अहिले उनीहरूका आफ्ने स्वतासित गण-राज्यहरू छन् जसका सरकारहरूको नेतृत्व जनताहारा निर्वाचित सुयोग्य मानिसहरूले गरेका छन् ।

मास्कोमा सम्पन्न भएको विश्व धार्मिक सम्मेलनमा नेपालमा बौद्धहरू लगायत विश्वभरका सात मुख्य धर्महरूका ६५० भन्दा बढी प्रबुद्ध प्रतिनिधिहरूले भाग लिएका थिए । यस्तो विश्वधार्मिक सम्मेलन मास्कोमा सम्पन्न हुनुले सोभियत संघमा धर्मको स्थिति कस्तो छ भनेर सजिलैसँग अनुमान गर्न सकिन्छ ।

सोभियत भूमिमा हाल २५ लाख जति बौद्धमार्गीहरू छन् भनेर अनुमान गरिन्छ । उनीहरूको बसोबास मास्को वा लेनिनग्राद जस्ता ठूला शहरहरूमा छन् । उनीहरू

खास गैरि दक्षिणतुर्वर्ती साइवेरियाको राजधानी उलान उदेबाट केही माइल टाढाको गाउँमा बसेका हुन्छन् । साइवेरियाको बुरियाली मंगोल सोभियत नानीहरू सबै बौद्धधर्मावलम्बीहरू छन् । उनीहरूको जीवन आजसम्प पनि बौद्धसंस्कृतिमा भिजिएको पाइन्छ । बुरियाली मंगोलियाले सीधा तिब्बतबाट करीब १० औँ शताब्दी-मा बौद्धधर्म पाएका थिए । आजसम्प पनि तिब्बती पढ्दति अनुसार ने धर्मको परियालन भएको त्यहाँ गूहस्थ र लामा भिक्षुहरू पाइन्छन् । त्यसो त बुन्यात प्रदेश बाहेक सोभियत बौद्धमार्गीहरू कालिक, तुमा तथा चित्ता र ईकून्स प्रदेशका केही जिल्लाहरूमा पनि रहन्छन् । सोभियतसंघमा बौद्धसंघहरूको प्रतिनिधित्व केन्द्रीय बौद्धप्रिष्ठदले गर्दछ । यो परिषद्का सभापति श्री झम्बाल दोर्जी गाम्बोयन्न हुनुहुन्छ जसको धार्मिक पद बानिङ्गो हाम्बो लामा हो । १९७२ मा सोभियतसंघको सर्वोच्च सोभियतको अध्यक्षमण्डलले श्री गाम्बोयभलाई शान्ति र राष्ट्रहरूको मंत्रीको सम्बद्धनको निम्नि वहाँको क्रियाकलापका लागि 'सम्मान व्याज' पदकले विभूषित गयो ।

राष्ट्रराष्ट्रहरूका बीच शान्ति र मंत्रीको समर्थक भएको ले सोभियत संघका बौद्धमार्गीहरू अरु देशका सहधर्मीहरूसित सम्बन्ध सुदृढ गर्नप्रति ठूलो ध्यान दिन्छन् । हालेको अवधिमा सोभियतसंघले नेपाल, श्रीलङ्का, मंगोलिया, जापान, मलेशिया, भारत, लाओस, थाइलण्ड र अरु देशहरूका बीच बौद्धप्रतिनिधि मण्डल को आदान प्रदान गरेको छ ।

सोभियत बौद्धमार्गीहरूको विश्वदर्शन र शान्तिको सम्बद्धनको लागि एतियन बौद्धमार्गी कंग्रेसको काममा पनि सक्रिय भाग लिन्छन् । सोभियतसंघका बौद्धमार्गी-हरूको केन्द्रीय समितिका उपसभापति ज्ञ. ज्ञ. एर्दीचयेभ

इभोलिंगन्स्की गुम्बाका प्रमुख ज्ञ. ज्ञ. त्सोदेनोभ, एगिन्स्की गुम्बाका प्रमुख ग. ज्ञ. गान्चिकोभ र सोभियत संघका अरु केयौं अग्रणी बौद्धमार्गीहरू पनि शान्ति आन्दोलनमा प्रमुख स्थान राख्नुहुन्छ ।

सोभियतसंघमा बौद्धमार्गीहरूको नगर र गाउँमा केयौं बौद्धमन्दिरहरू लगायत मुख्य दुइवटा ठूला गुम्बा-हरू छन् । एउटा बुन्यात गणराज्यको राजधानी उलान उदेमा इभोलिंगन्स्की नामक विशाल गुम्बा र अर्को चाहिँ चिता प्रदेशमा एगिन्स्की नामक गुम्बा । उलान उदेरेखि पर इभोलिंग बस्ती दजन्नों धार्मिक भवनहरू, प्राथमना घरहरू र मन्दिरहरू भएको एउटा सिंगे साना तिना शहर छन् । इभोलिंगन्स्की गुम्बा यहाँ छ जहाँ लामाहरू, बौद्धमन्दिरहरू र गुरुहरू बस्टन्, अनि धार्मिक बाद-विवाद सञ्चालन गर्दछन् । इभोलिंगन्स्की गुम्बाको पुस्तकालयमा संसारका विभिन्न देशहरूबाट ल्याइएका बौद्धधर्म सम्बन्धी प्राचीन कृतिहरूको ठूलो संख्याको साथ साथ बौद्धधर्म सम्बन्धी रचनाको पूरे संस्करण छ । पुस्तकालयका नियमित पाठकहरूमा लामा र बौद्धधर्मी मात्र छन् अपितु सोभियत विद्वानहरू पनि छन् ।

सोभियत संघमा दुई प्रकारका बौद्धमार्गीहरू छन् । एक थरीका बौद्धमार्गीहरूमा लामा भिक्षुहरू गुम्बामा र प्रार्थनाघरहरूमा रहन्छन् र अर्को थरीका बौद्धमार्गी-हरू शहरी क्षेत्र या ग्रामीण इलाकामा रहन्छन् ।

रुसी लामा भिक्षुहरू जन्मतिथिमा र अरु अवसरमा स्थानीय बौद्धमार्गीहरूको परम्परागत आवश्यकताको निम्नि ध्यानमा व्यस्त हुन्छन् । सोभियतसंघमा खास-गरी बौद्ध मार्गीहरूका ६ वटा उत्सवहरू वा पर्वहरू छन्, जस्तै बौद्धहरूको शास्त्र सम्बत् उ सब, हुरालको उत्सव र अरु बौद्धउत्सवहरू । मंगोलियो उलान बाटोरमा बौद्धधर्म अध्ययन संस्थान चालु गरिएको छ जहाँ सर्यो सो-

भियत युवा-युवतीहरूलाई बौद्धधर्मको दर्शनशास्त्र सिकाइन्छ । मूलतः बौद्धधर्म तिब्बतबाट फेलेको हुनाले सोभियत संघमा बुद्धका उपदेशहरू र ग्रन्थहरू तिब्बती भाषामा छन् । गन्धुर भन्ने उपदेश ग्रन्थको १०८ भागहरू र दान्कुरमा २०० भागहरू छन् ।

उन्नाईसौ शताब्दीको उत्तरार्द्धमा प्रसिद्ध ऐतिहासिक पर्वटक र बौद्धप्राच्यविद् विशारद इभान वाल्लोभित्ति मिनाथभ-ले (१८४०-१८६०) रसियाली विद्वान्‌हरूद्वारा रूसमा बौद्धशास्त्रबाटे अध्ययनको शुभारम्भ गर्नु भयो । उहाँले पीटर्सबर्ग (हाल लेनिन ग्राद) मा नेपाल, भारत, थीलझ्वा तथा बम्बियाट बौद्धपाण्डुलिपिहरूको समृद्ध संकलन ल्याउनुभएको थियो र उहाँले बौद्धशास्त्रको रसियाली स्कूलको स्थापना गर्नु भयो । यस स्कूलका प्रसिद्ध प्रतिनिधि प्राज्ञविद् एस. ओल्डेनवर्ग र एफ. सचेरबा-स्टकोइले सोभियत सत्ता अन्तर्गत आफ्नो उत्त कार्यलाई जारि राख्नु भयो । महान् अटोबर समाजवादी कान्ति पहिले एस. ओल्डेनवर्गले र अरु केही रसियाली अन्वेषकहरूले पूर्वी तुकिक्ष्टानमा महत्वपूर्ण खोज अभियान-हरू चलाए जहाँ कैयन बौद्धस्मारकहरूको अध्ययन तथा विश्लेषण गरियो । त्यसको साथै तिब्बती तथा मंगोलियाली बौद्धशिलालेखहरू अहिलेको किंविजया गगराज्यको उत्तरतिर फेला पारिएका थिए । तिनमा बौद्धप्रायनासूत्रहरू तथा पत्परमा कुदिएका लामातन्त्रका मूर्तिहरू थिए भन्ने कुरा पनि थाहा भएको छ ।

महान् अटोबर समाजवादी कान्तिको तत्प-इचात् देशका सबै ऐतिहासिक तथा सांस्कृतिक भग्नावशेषहरूको संरक्षणको व्यवस्था गर्न्थो । सन् १९१८-१९ मा नै सोभियतराज्यका निर्माता भी. आई. लेनिनले सोभियत जनताले उत्तराधिकारमा पाएका सांस्कृतिक तथा कलात्मक कृति एवं सम्पदाहरूको सुरक्षा गर्ने

उद्देश्यले जारि गरिएका केयौं आज्ञाप्तिहरू र डक्युमेण्ट-हरूमा हस्ताक्षर गर्नु भएको थियो । साथै सोभियत संघमा बौद्धमूर्तिहरू र स्मारकहरू तथा पाण्डलिपिहरू-लाई पनि राज्यको संरक्षणाधीन अन्तर्गत राखियो ।

तोभियत मध्य एशियाली गणराज्य उज्जेकिस्तान-को पुरातत्त्वविद्वरूले बो शहरको नजीकै १६८ सय वर्ष अधिको एउटा विशाल बौद्धमन्दिर फेला पारेका छन् । बैज्ञानिकहरूले प्रमाणित गरे अनुसार यी धार्मिक कृति-हरू कुशानयुगमा बनाइएका थिए जुन राज्य प्राचीन सभ्यका सबभन्दा ठूला र शक्तिशाली दाशधारी राज्य-हस्तमध्ये एक विवो । उत्तराननकार्यबाट प्राचीन बौद्ध-मन्दिरहरूका धेरे भागहरूको जाँच गर्न सञ्चाव तुल्यायो । सोभियत बैज्ञानिकहरूको अभिहृचि सबभन्दा बढी त एउटा अद्भूत बरण्डा भएको मुख्य बौद्धप्रायनाक्ष-प्रति थियो जुन प्राचीन चित्रकार र मूर्तिकारहरूका रचनाहरूले सिंगारिएको थियो । त्यसका भित्ताहरूमा आज पनि बुद्धसम्बन्धी अनेक चित्रकारिताहरू जस्ताको तस्तै अवस्थामा छन् । यस बाहेक उत्तरानन कार्यबाट भाँचिएका र फुटेका मूर्तिका टूकाहरू पनि फेला पारिएका छन् ।

मध्य एशियामा सोभियत पुरातत्त्व विद्वरूद्वारा फेला पारिएका अव्यन्त उल्लेखनीय बस्तुहरूमा सन् १६२६ - १६२८ मा तेमेज शहरमा (उज्जेकिस्तानको एउटा नगर) उद्घाटित बहुमूल्य बौद्धस्मारकहरू थिए । त्यहाँदेखि यता पुरातात्त्विक उत्तराननहरूको परिणाम-हरू स्वरूप मध्य एशियामा विभिन्न युग तथा संस्कृतिका २० अज्ञात बौद्धस्मारकहरू फेला पारिएका छन् ।

तो मध्येका सबभन्दा शुरूका स्मारकहरू खृष्टाब्दको शुरूका शताब्दीहरूतिरका हुन् जस्ति बेला रसियाली शक्तिशाली कुशानी साम्राज्य विद्यमान

थियो । तर यस साम्राज्यवारे पर्याप्त अध्ययन गरिएको थिएन । त्यस साम्राज्य अन्तर्गत मध्य एशिया र अफ़गानिस्तानका दक्षिणी इलाकाहरूमा माव होइन कि उत्तरी हिन्दुस्थान समेत समाविष्ट थियो । यहाँका बौद्धप्रचारकहरू जसलाई कुशानी जारहरूको सहायता प्राप्त थियो, मध्य एशियाली तथा तुर्कीस्तान भूमि-हरूमा प्रवेश गरेका थिए ।

सोभियत मध्य एशियाका केही स्मारकहरू पूर्व मुस्लिम मध्ययुगीन समयका ५ आँदेखि द औं शताब्दी-का छन् जहाँ एउटा राज्यधर्मको अनुपस्थितिमा स्थानीय धार्मिक सम्प्रदायहरू लगायत बौद्धसम्प्रदायहरू सँगसँगै बस्दथे । बौद्धसम्प्रदायले पछि भारत र पूर्वों तुर्कीस्तानसित सम्पर्क स्थापित गरेर कुशानी जनताको परम्पराहरूलाई सँगालेर राखे । बौद्धसम्प्रदायहरूमा केही परम्परा क्यैं शताब्दी वर्तमान किधिजियाको उत्तरतर्फ कायमै रहेहो र समसामयिक सोभियत मध्य एशियाली गणराज्यहरूका बाकी इलाकामा मुश्लिमधर्मले ६ औं शताब्दीतिर राज्यरी जरो गाडिसकेको थियो र बौद्धधर्म लगायत अरु क्यैं धर्म-हरूको अन्त्य गरिदियो ।

सोभियत मध्य एशियामा पछिला बौद्धस्मारकहरू बसाइ सरी हिँड्ने जनजातिजहरू माव सम्बन्धित छन् जो समय समयमा पूर्वतिरबाट आएका थिए । जस्तो कि मंगोलहरू १३ औं शताब्दी, र कालिपकहरू १७ औं शताब्दीमा ।

नियमित उखननको परिणाम स्वरूप बौद्धगुफा र ठूलठूला आंगनहरू र प्रांगण सहितका मन्दिरहरू फेला पारेका छन् । ओखलहरू तथा बौद्धशिल्पकला-हरूका अवशेषहरू र साथै अद्भूत चित्रहरू पनि फेला परेका छन् । कारातेप भन्ने ठाउँमा प्राप्त भएका

बस्तुहरूमा बुढ्को सबैभन्दा पुराना मूर्तीहरूमध्येका चित्रकारी गरिएको एउटा प्रतिमा र एक सथभन्दा बढी भाँडा कुँडाहरू थिए । ती भाँडाकुँडामा भारतीय र बाचिया स्थानीय बौद्धधार्मिक सूत्रहरू अंकित थियो ।

कारातेपबाट धेरै टाढा नपर्ने फायाजतेप डॉडामा सोभियत बैज्ञानिकहरू अल्बाम कुशानी युगकै सानो ग्रामीण मठको उखनन कार्यमा संलग्न छन् । यस कार्यबाट प्राप्त अवशेषहरूले त्यहाँको सोभियत विज्ञानलाई बौद्धसूत्रिकलाका तथा भित्तेचित्रहरूका असाधारण नमूनाहरूद्वारा समृद्ध तुल्याएका छन् ।

ताजिकिस्तानको भावस उपर्यकामा सोभियत पुरातत्वविदहरूले सातौं शताब्दी अधिको अर्को बौद्धमठ अद्जिने टेपको उखनन कार्य पूरा गरेको छ । बुढ्को एउटा विशाल माटोको मूर्तिको अवशेष त्यहाँ फेला पारिएको छ ।

सोभियत संघका इलाकामा यी अवशेष र अन्य बौद्धस्मारकहरूको उखननकार्यले त्यहाँका बैज्ञानिकहरूको अधिलितर मध्य एशियामा बौद्धसमुदायहरूको अहिलेसम्म अज्ञात विश्वको रहस्योदयाटन गरिदिएको छ । ती उखननकार्यका परिणामहरूले अतीतका सोभियत मध्य एशियाद्वारा बौद्धजगत्को ठूलो योगदान गरे । यस्ता उखननकार्यहरू सोभियत संघमा जारी छ ।

गत मार्ग महीनामा सोभियत संघको बौद्धसंघका अध्यक्ष द१ वर्षीय आदरणीय बान्दिदो हाम्बोलामा गाम्बोयमद्वारा नेतृत्व गरिएको पाँच सदस्यीय बौद्धप्रमण्डलले आनन्दकुटी विहारगुठीको मैत्रीपूर्ण निमन्त्रणामा नेपाल भ्रमण गन्यो । त्यसो त नेपाल-सोभियत बौद्ध सम्बन्धलाई अप्रत्यक्षरूपले प्राचीनतम पनि मान्न सकिन्छ । १९७५ अर्थात् १०४ वर्ष अघि नेपालबाटे

प्रथम सोभियत अध्येता र बौद्धधर्मका विद्वान् डा. इभान पाल्लोभिच मितायन्नले नेपालको भ्रमण गर्नु भएको थियो । आई. पी. मितायन्नले आपनो नेपाल भ्रमण अवधिताका नेपाली बौद्धसाहि य र बौद्धसंस्कृतिको अध्ययन गर्नुको अतिरिक्त नेपालका धेरै बौद्धमार्गीहरू र गुभाजूहरूसित सम्पर्क कायम गर्नु भएको थियो ।

बृद्धको देश नेपाल र सोभियत संघ बीच मैत्री-पूर्ण सम्बन्ध सामान्य राजदूतस्तरको दौत्यसम्बन्ध-भन्दा धेरै टाठा र अज्ञे अरु धेरै फलदायी भइसकेको छ । दुई देशका बीच आर्थिक, प्राविधिक व्यापारिक, शैक्षिक, बैज्ञानिक, सम्बन्धका साथसाथै सांस्कृतिक सम्पर्क पनि बढ्दोछ । सांस्कृतिक सम्बन्धको परिप्रेक्ष्यमा हेने हो भने दुई देशका बीच धार्मिक सम्पर्क पनि अविलम्ब रूपले बढिरहेको पाइछ । यस सम्बन्धमा के भन्न सकिन्छ भने अरु क्षेत्रमा प्रमण्डलहरूको आदान प्रदान भए जस्तै धार्मिक क्षेत्रमा प्रतिनिधिमण्डलको आदान प्रदानले यस तर्फ ठूलो र प्रत्यक्ष भूमिका खेलेको छ ।

प्रथक्षतः नेपाल सोभियत बौद्ध सम्बन्धको इतिहास अपेक्षाकृत ज्यादै छोटो छ । सन् १९५६ मा काठमाडौंमा बौद्धमार्गीहरूको चौधौं अन्तर्राष्ट्रिय सम्मेलन सम्पन्न भएको थियो र उक्त सम्मेलनमा सोभियत संघका बौद्धमार्गीहरूलाई पनि निमन्त्रित गरिएको थियो र त्यसेताका हात्रा दुई देशका बौद्धमार्गीहरू आपसमा चिरपरिचित भए । त्यस बेलादेखि हात्रो बौद्धसमुदाय-हरूले पारस्परिक रूपले गहिरो मैत्रीपूर्ण सम्पर्कहरू कायम गरेका छन् ।

कविताको सबैभन्दा ठूलो देन शान्ति हो ।

नेपालका धेरै बौद्धमार्गीहरू र बौद्ध भिक्षुहरूले पनि सोभियत संघको मैत्रीपूर्ण भ्रमणहरू गरिसकेका छन् । भिक्षु अमृतानन्द महास्थविरले धेरै पटक सोभियत भ्रमण गरिसक्नु एको छ जसको फलस्वरूप सोभियतसंघको बौद्धसमुदायमा वहाँ चिरपरिचित हुनहुन्छ । भिक्षु अमृतानन्दले नेपाल र सोभियत संघका बौद्धधर्म-बलम्बीहरूका बीच मैत्रीपूर्ण सम्बन्धको स्थापना र सुदृढ गनेको निर्दित प्रशस्त काम गर्नु भएको छ ।

धर्म र विवारको सामन्जस्यताले पनि दुई देशका बीचको मित्रतालाई ठूलो आधार र शक्ति दिन्छ । मैत्रीका विभिन्न सूक्ष्मसम्प्रयोग धार्मिक मैत्री पनि एक दरिलो सूत्र हो ।

नेपाल र सोभियत संघका बौद्धमार्गीहरूमा सबै जसो कुराहरू मिल्दा जुल्दा छन् । बौद्धधर्मको इतिहास अनुसार यो धर्म सोभियत भूमिमा ३०० बर्ष अघि मंगोलियाबाट आएको हो जहाँ यो धर्म तिब्बतबाट आएको थियो, अनि तिब्बतले नै नेपालबाट यो धर्म पाएका थिए । यसो हुनाले हात्रा धेरै परम्परा पनि मिल्दा जुल्दा छन् । नेपाल र सोभियत संघका बौद्धमार्गीहरूको एक उद्देश्य र समान कार्यकलापहरू छन् । शान्ति भन्ने कुरा दुर्बेदाट आव्हान गरिएवा छन् ।

सोभियत संघ र नेपालका बौद्धधर्मीहरूका बीच रात्रो र सुदृढ सम्पर्कहरू विद्यमान छन् । हात्रा सम्बन्धहरू आगामी हरेक दिन भविष्यमा बृद्धको संदेशको पक्षमा, विश्वशान्तिको पक्षमा अरु निकट र अरु सुदृढ हुँदैजानेछ भनेर विश्वास गर्न सकिन्छ ।

-कूपर

सम्पादकलाई चिठी

श्री सम्पादकज्ञू !

बुद्धसम्बत् २५२६ आश्विन पूर्णिमा अंक ६
बर्ष १३ को आनन्दभूमि प्राप्त भयो । चिट्ठी रूपमा
भन्दा परिचय लेख रूपमे 'विरतन बन्दना र पाठ्य सूत्र'
पुस्तकबाटे विचार प्रकाशित भए देश हुनेथियो । डा.
आचार्य अमृतानन्द महानायक महास्थविरले जुन
प्रशंसनीय भगिरथ प्रयास गर्नुभयो लुप्त प्रायः भएका
बौद्धप्रथहरुको जीर्णद्वार निर्माण थ्यो । विश्वमा
छरिएका बौद्धमतिलंबीहरुमा प्रथेक उदाहरण दिने
यस्तो आधार हो कि जसले गर्दा नेपालको गौरव
वृद्धि भएको नेपाली सबैले बोध गर्न सक्छन, तो ग्रन्थ-
को पठन पाठन गर्नले जुन 'बौद्धमतको सिद्धान्त'को
प्रतिपादन नेपालका सपूत भगवान् बुद्धबाट भयो ।
नेपालमा बुद्धलाई राष्ट्रियदेवता र बुद्धधर्मलाई राष्ट्रिय
धर्मको रूपमा मानिरहेका छन् । त्यही कुरा जब
अन्तर्राष्ट्रिय जगतको कुनै पनि कुनाबाट आपनु देशमा
प्रवेश गर्छ; अर्काको राष्ट्रिय धर्मको रूपमा त्यसलाई हामी

आँखा चिम्लिएर स्वीकर गर्छौं आर्थिक र विदेश
यात्राको प्रलोभनमा भने कहाँसम्म हामी परावलम्बी
रहेछौं? जस्तै द रेयुकाई' र अरु पनि उदाहरण
छन् ।

आनन्दकुटी विहारगुठीको प्रकाशन-पुस्तक
सूची र परिचय '२०४२' पृष्ठ संख्या- ३२ मूल्य- २
लाई हेर्दा बौद्धसाहित्यको उत्थानमा जुन महान् त्याग
र तपस्था गर्नुभयो । डा० आचार्य अमृतानन्द महा-
नायक महास्थविरले त्यो सर्वबाट हुन सम्भव छैन ।
त्यसै कारण पनि महानायक पदबाट सुशोभित हुनु-
भएका डा० आचार्य पूज्य भिक्षु अमृतानन्दज्यूमा सुनसरी
साहित्य प्रतिष्ठान तर्फबाट अन्तर्राष्ट्रिय युवावर्ष १९८५
की उपलक्ष्यमा हाँदिक अभिनन्दन छ । आपनो उद्गार
'युवा जागरणको आवाज' राखेको छु । स्वागतानन्द-मा !
बुद्धको बचनले भन धोऊ । भन्ने सन्देश- डा० आचार्य
अमृतानन्द महानायकज्यूलाई प्रतीक बनाएर अन्तर्राष्ट्रिय
युवावर्गहरुमा 'आनन्दभूमि' माध्यमले छर्न चाहन्छु ।

मान वज्राचार्य

अध्यक्ष
सुनसरी साहित्य प्रतिष्ठान

त्यो दृढप्रतिज्ञ मानिस जो
प्राण दिनको लागि तपार छ,
त्यसैले ब्रह्माण्डसम्मलाई पनि हातमा
उठाउन सक्छ ।

रोमाँ रोलाँ

आहाकनि राम्रो मसि
स्वयेल मसि
उच्च ब्रेशक
नेपाल लाइट सेन्टर
झन्द चौक काठमाडौं
फोन १४२७४

फेरि बुद्ध चाहिएको छ

— राजु न्यौपाने
लग्न, काठमाडौं ।

ऊ स्थो डाँडामाथि विश्राम लिँदै गरेको
रातो सूर्य ओकल्छ—
यहाँ अब
फेरि बुद्ध चाहिएको छ
उसमा लाग्ने भूमरी
अनि
कालो कलंक दबाउन
जाज्वल्यमान ज्योति युक्त
शान्तिका वरदान
यहाँ अब
फेरि बुद्ध चाहिएको छ ।
बुद्ध !
यहाँ तिच्छी जननी आइसकिन् मानु भएर
किनकि, यहाँ
भक्तवै छ— लुम्बिनी
भासिँदै छ— स्वयम्भू
एकपलट पुनः जन्म, बढ तिमी
अनि
विभीषिकाको कालो पृथग्भूमि

शान्तिले रङ्गाइदेउ ।
लुम्बिनी पर्खिरहेछ— तिच्छो आगमनलाई
भत्केको सत्तल भएर
पुरिएको तिच्छो सूति भएर
र भएर फुटेको शिलालेख ।
तिच्छो प्रतिरीधमा शस्त्रास्त्रको वज्रपात
बबुरो लुम्बिनीले सहिसवयो— ढलेको स्तम्भ भएर ।
बुद्ध तिमी भानुको रश्मि स्वरूप
पुनः शान्तिको दूत बनेर आऊ
नेपालीको घर आँगनमा
अज्ञान र अन्यायको छारो तुषारो हटाउने
ज्योति भएर आऊ
नेपालीको ओटमा आऊ
मुस्कान भएर
तिच्छो प्रत्येक आगमनलाई
हर नेपालीको सहर्ष स्वागत छ
किनकि
यहाँ बुद्ध चाहिएको छ ।
फेरि बुद्ध चाहिएको छ ।

तिनिलाई प्रहार गर्ने शत्रुदेवि डराउनुपनेछैन, तर तिच्छो बारे कुठ

बर्णन गर्ने साथीदेवि डराउनुपर्छ ।

ओबरिगन्

हलेसी-रक्त यात्रानुभव

- माणिकरत्न शाक्य

सगरमाथा अंचलको खोटाङ्ग जिल्लामा पर्ने 'हलेसी' नेपालको आश्चर्यजनक स्थलहरूमध्ये एक मान्य सकिन्छ । पहाड़ पहाडमा अवस्थित यो हलेसी स्थान महायानो बौद्धहरूको लागि एक धार्मिकस्थल बन्न पुगेको छ । यहाँ यही गत बैशाख १२ गतेदेखि प्रसिद्ध अवतारी लामाहरूद्वारा सप्ताहव्यापी अपरिमिता पूजा सम्पन्न भएको थियो । उक्त पूजामा विदेशीहरूले पनि भाग लिएका थिए ।

२०४२ साल बैशाख ५ गते विहान लामाभिक्षु मिक्खुणीहरू र केही विदेशीहरू सहित १५० जना यात्रु-सहितको दुइवटा बसमा बसी काठमाडौंबाट हलेसी तर्फ प्रस्थान भए । दिउँसोतिर मुङ्गलिंग आइपुग्यो । ठाउँ ठाउँमा उराठलाम्बो कुराई सहन गर्दै रातीतिर चन्द्रनिगाहपुर, ढलेक्कार दुँदे रातको १.३० बजे बन्दी-पुर पुगियो । बसयात्रा यहाँसम्म मात्रै रहेछ । रातको चाकी समय त्यहो ने सुतेर कटाइयो ।

भोलिपल्ट विहान ६ बजे कटारी जान ट्रकबाट सफर शुरू भयो । यहाँको बाटो साहू खराब रहेछ, ठाउँ ठाउँमा ओलितु पर्ने तथा नदी ने नदीबाट जानु-पर्ने । बल्ल दिउँसो २ बजे कटारी पुगियो । त्यहाँको बजार रमाइलो छ र दजार भाउ दनि त्यतिको महंगो देखिँदैन । यो ठाउँ सगरमाथा अंचलको उदयपुर जिल्लामा पर्दछ ।

७ गतेदेखि पैदलयात्रा शुरू भयो । मर्हवा खोला भन्ने खोलामा अलि शीतल भएको ले एकदिन त्यहाँ आराम गरेर खोले खोला हुँदै मर्हवा फेवो पुगियो । त्यहाँबाट आहाले डाँडा उविलने काम शुरू भयो । ४ बजे चढेको ६ बजे मात्र त्यस डाँडामा पुगियो । ८ गते बिहान ५ बजे त्यहाँबाट भण्टाका बारी भन्ने पहाड चढ्ने काम शुरू भयो । यो पत्रे दुँगाको पहाड रहेछ, चढ्न एकदम गाहो । ६ बजे त्यस डाँडामा पुगियो । त्यहाँ वरको रुखमुनि ऐउटा कुवा भएको ले त्यस ठाउँलाई 'वरपानी' भन्ने गरेको रहेछ । खाना खाइसकेपछि त्यहाँबाट पानी डाँडा चढ्ने काम शुरू भयो । डाँडा नै डाँडा चढ्नुपर्ने यो डाँडालाई 'बबला' भन्दोरहेछ । कहिले उविलने कहिले ओर्लनु पर्ने दुँगे दुँगा भएको यो पहाड चढ्न पनि कम गाहो भएन । एक पाइला मात्रै खुस्किएमा पनि ज्याने जाने डर थियो । यस्तो खतर खतरा पार गरी दिउँसो राउत खर्क भन्ने ठाउँमा आइपुगियो । यहाँ राउतेहरूको बसो-बास भएको ले 'राउत खर्क' भन्ने गरेको रहेछ । त्यहाँ-बाट बतासे हुँदै लिम्पाटार पुगियो । लिम्पाटारबाट बारीको बोटबाट जाने सुविरता भएको ले करीब दुई घण्टा जति आनन्दले हिँडेर बेलुकीतिर सोरुङ्ग खोला आइपुगियो । त्यस रात त्यहो बास बसी ६ गते फेरि गोलदुँगाको लागि प्रस्थान गरियो । यो खोलाको दुबै-

तिर बडे बडेमाको दुंगाको पहाड़ रहेछ । पहाडको दुप्पा हैनें हो भने शिरको टोपी ने खस्ने हुन्छ । गोल-हुंगासम्म आइपुग्न यो खोला १० पल्ट तर्ने र १० से पल्ट घुस्ती घुम्नु पर्ने रहेछ । यो ठाउँमा दुइवटा ठूलठूला गोल परेको दुंगा रहेछ । त्यसेले यसलाई गोलदुंगा भनिएको हो । केरि यो पहाडको दुंगाहरू पनि बरोबर खस्दा रहेछन् । त्यहाँबाट अधि बढेर एउटा दुंगामा बसी दृश्यावलोकन गर्दा यो पहाड तीन चोसे परेको देखिन्छ । दायाँको पहाडलाई हाँडे, बायाँको पहाडलाई रास्ते र सामुन्नेको पहाडलाई हलडे भन्दोरहेछ । अब उक्त सोरङ्ग खोला पनि सुनकोशीमा ने मिसिन जाने संभावना देखिन्छ । यहाँको दृश्य अलि रमाइलो देखिएछ । त्यहाँबाट सुनकोशीमा झरेर तुइमुराई घाट देखि बालुवे बालुवाबाट जानुपर्ने रहेछ । यो एक किसिमको मरुभूमि ने भनेपनि हुन्छ । घाम चक्केको ले एक दिन आराम गरी त्यहाँबाट पिष्ठचाई, बालुआडा, बदामबारी हुँदै राडदह भन्ने ढाँडा नजीक पुगियो । यो दुंगाको पहाड पनि पार गरी भांग्रेखोला भन्ने दोभानमा पुगियो । त्यहीं ने लाउसे भन्ने ठाउँमा बास बसियो ।

१० गते बिहान त्यहाँबाट उकालै उकालौ चढ़दै जाँदा हैदै भन्ने ठाउँको दृश्य अति ने आकर्षक देखिन्छ । अगाडि कोशी बगिरहेको देखिन्छ । दायाँपट्टि रान्नो गोलाकार पहाड छ । त्यसको ठीक पहाडी बटा ठूलठूला पहाडहरू भन्याङ्गको खुडकिला जस्तै देखिन्छन् । बायाँपट्टि पनि त्यस्तै गगनचुम्बी पहाड छ । आकाशमा बादल पनि लागेको ले दृश्य अति ने नमसोहक देखिन्छ । त्यहाँबाट लुम्नु खहरे खोला हुँदै रातेमाटे ढाँडा पुगियो । यो ढाँडा ठाडो छ । ठाडो भएतापनि

घुमाउरो र खुडकिलाहरू भएको ले चढन त्यतिको गाहो भर्न । यहाँको माटो रातो एको ले रातेमाटे ढाँडा भनेको हो । त्यहाँबाट चुमाल ढाँडा चढन सकिएपछि दरल हलेसी नजीक पुगियो । छः दिनको यात्रा दुंगिने भयो । बेलुकीतिर हलेसीमा आइपुगियो ।

यो ठाउँ साहै अचम्मको रहेछ । ११ गते बिहान अवतारी लामाहरू हेलिकप्टरबाट यहाँ पाल्नु-भयो । गुरुहरू खेड्चे रिम्पोष्ट, उगेन रिम्पोष्ट, छवेलीङ्ग रिम्पोष्ट, छवेके रिम्पोष्ट तथा अरू पनि लामाहरू साथमा आउनुभएको रहेछ । १२ गते त्यहाँ १८ गतेसम्म गुरुहरूहारा त्यहाँ एक हप्तासम्म भव्य रूपमा अपरिमितापूजा सम्पन्न भयो ।

हलेसी:-

हल भनेको आश्चर्य र हलसि भनेको कस्तो आश्चर्य भनेको हो । यी पहाडमा दुइवटा ठूलठूला गुफाहरू छन् । फेदको र टुप्पाको । फेदमा रहेको गुफामा पस्नासाथ एउटा ठूलो शरीर जस्तो आकृति देखिने दुंगा छ । बायाँपट्टि भित्तामा एउटा शंखाकार प्वाल छ । त्यसमा फुक्दा शंखको आवाजले गुफा ने गुञ्जायमान हुन्छ । यो प्वालको तलतिर टाउको जस्तो आकारको दुंगा छ । माथि आन्दा, भूँडी, मुटु जस्तै आकारले बनेका दुंगाका कलात्मक चित्र-हरू अंकित भएका छन् । तर यो कुनै कलाकारले बनाएको नर्थे प्राकृतिक ने थियो । त्यहाँबाट भित्र माथितिर ३० । ४० जना मानिस बस्त हुने समथर ठाउँ छ । यहाँको भित्तामा चार ठाउँबाट तप तप पानी चुहिरहेको छ । यसलाई अमृत निस्केको भन्ने विश्वास गर्न्छ ।

गुरुहरूले बताउनुभए अनुसार धेरै वर्ष अधि प्रसिद्ध बौद्धतान्त्रिक पद्मसंभव गुरु यहाँ पाल्नुहुँदा

आनन्दभूमि

एक राज्यको
पाई चहाँचि
चान्द्र चुटुङ्ग
दिल्लीको चिमो
दुःखा त्वर्त्ते च
पहाडलाई चलि
चल्ले ने देखिन
महादेवको चिम
राजकुमारी
चल्लुचालो । त्य
मन्त्रालयको
सून्दरिय हुँदैन
भन्ने जाउनेको भूमि
गुरुहरू चल्लुचालो
भएको हलालो
मको पाल्नु चल्लो
गुफा लग्नाय ३०
वित्तिक चनेरोको
देखिन्छन् । त्य
देखिन्छन् । दार्ढी
चारबटा सिमेस्त
मण्ड जस्तो देखिने
(तामाको) बनाइन्न
त्यस ठाउँमा कुनै
मात्र थियो । त्यहाँक
हलेसी महादेव स्थान
कुनामा धर्मद्वार छ तु

आनन्दभूमि

एक राक्षसले मानिसहरूलाई दुःख दिइरहेको थाहा पाई उहाँले त्यस राक्षसको छेदन गरी यसे गुफामा आन्द्रा मुदु छरी हाड जति पछाडिको पहाडमा पर्याकिंदिएको थियो रे । त्यसले त्यो शरीरको आकृति देखिने दुःगा त्यसे राक्षसको हो भनिन्छ । यसको पछाडिको पहाडमा जति पनि दुःगाहरू देखिन्छन् ती सबै हाड जस्तै न देखिन्छन् । प्रदमसंभव गुरु त्यहाँबाट हाल महादेवको लिंग भएको गुफाभित्र पाल्नुभयो र त्यहाँ राजकुमारी मन्त्रराच (डाकिनी) सेगे तपस्या गर्न चाल्नुभयो । त्यहाँ अपरिमिता प्रकट भएर प्रदमसंभव र मन्त्रराचलाई अभिषेक दिनुभएको थियो रे । जबसम्म शून्यकल्प हुँदैन तवसम्म तिचो महिमा यहाँ रहिरहनेछ भन्ने आशीष दिएर प्रजापारमिता अन्तर्धान हुनुभयो । यस ठाउँको महिमा अति महत्वपूर्ण भएको कुरा पनि गुरुहरू बताउनुहुँन्छ ।

माथिपट्टिको मूल गुफामा परनासाथ पाँच घुम्ती भएको ढाँगाको सिंडीबाट ओलिनुपर्दछ । त्यसमा फलामको पाइप राखी ढलान गरी बार राखिएको छ । यो गुफा लगभग ५० । ६० फीट गहिरो छ । यसमा परने वित्तिक चमेरोको बोली सुनिन्छ । यहाँ परेवाहरू पनि देखिन्छन् । तल ओर्लने वित्तिक दुइबटा ढोकाहरू देखिन्छन् । दार्यापट्टिको ढोकाबाट परनासाथ त्यहाँ चारबटा सिमेट्टका लठ्ठाहरू देखिन्छन् । त्यहाँ मण्डप जस्तो देखिने ठाउँमा चतुर्मुखी महादेवको लिंग (तामाको) बनाइएको छ । करीब ४२ वर्ष अधि त्यस ठाउँमा कुनै पनि मूर्ति थिएन । दुँगाको मण्डप मात्र थियो । त्यहाँका बासिन्दाहरू त्यस स्थानलाई हलेसी महादेव स्थान भन्दछन् । मण्डपको पछाडिपट्टि कुनामा धर्मद्वार छ जुन मनवत्ती बात्दा दग्लेर आइ-

रहेजस्तै दुँगा परिलएर छम्बा जरतो बनेको छ । बायाँ-पट्टि कर्मद्वार छ । अगाडिपट्टि भित्तामा गर्भद्वार छ ।

यो पनि दुँगा ने परिलए जस्तै बनेको छ । मण्डपको दायाँ तलपट्टि सानो सुरुङ्ग जस्तै देखिने नरक-द्वार छ । यो द्वारहरूबाट प्रवेश गरिसकेपछि धर्मभोग, कर्मभोग, गर्भभोग र नरकभोग गर्न नपर्ने कुराहरू बताउनुहुँन्छ । मण्डपको अगाडि भित्ताको दायाँ कुनामा माथितिर दुँगाको कलश छ । त्यस कलशबाट पानी दुँगा पग्लेर बाहिर आइरहे जस्तै देखिन्छ । त्यसलाई अमृत छचल्केको भन्ने चलन छ । हाल त्यसलाई पाखनि भनिन्छ । यस गुफाका ठाउँ ठाउँमा विशिष्ट आकार प्रकारले दुःगाहरू पग्लेका जस्तै देखिन्छन् । यो गुफामा करीब ५०० जति मानिसहरू अटाउन सक्छ । यो गुफा आधी खुल्ला आधी ओढार जस्तै छ ।

यस ठाउँमा २०३६/६/२५/१ सा श्री ५ महा-राजाधिराज वीरेन्द्र वीर विक्रम शाहदेव सरकारको सचारी भएको थियो । सरकारबाट त्यहाँ मरम्मत गर्न निगाह बक्स पनि भएको थियो ।

हलेसीको पछाडि ककनीदेवीको बासस्थान भएको पहाड छ । त्यस पहाडमा ठूलो दुँगा द्रुकिएर बीचमा सुरुङ्ग जस्तो बनेको छ । यस डाँडामा जति पनि दुःगाहरू छन् ती सबै मासु ज्ञिकिएको हाड जस्तै देखिन्छन् । हलेसीको अगाडिको पहाडमा कालिकादेवी छ । यो एउटा सानो गुफा हो । त्यहाँबाट फकिने क्रममा अखौले गाउँ हुँदै सानो हलेसीमा आइपुगियो । त्यहाँका गुफाहरू पनि कम आश्चर्यका छन्न । त्यहाँबाट बिजुरी हुँदै लामी डाँडा पुगियो । लामीडाँडाको एयरपोर्टबाट सोझै विराटनगर पुगियो । दुई हजारो को हलेसी यात्रा संस्मरण-लाई साथमा लिएर रात्रीबसद्वारा काठमाडौं फर्कियो ।

पूज्य विवेकानन्द भन्तेनं मंत

बूर्ज मनूत सकले सीमाः। अथेनं गुर्लि धार्डंक
मग्यासे सीर्पि दृसां आपाः मनूतय ला मसिसे म्वाना-
च्चवने हे यइ। विवेकानन्द भन्तेया म्वाना हे च्चवने
यःनि। सीन धयागु लुमनीगु तकं वस्पोलयात मयः।
यहे मयः। मयः मयः लुभनेवं मिखां छववि वइ।
“महास्मृतिप्रस्थान” या अनुवाद यानाबिज्याः बलय्या
थःगु नुगःखं वस्पोलयात लुमति जूमवः। “अनन्त
लश्वण सुत्” जि जिगु मदया बी मफुत खनि। बुद्ध्या
सेवाय नीदं मयाक च्चनाबिज्याःम्ह आनन्द भन्तेया धर्म-
भण्डारं हे निर्वाणया थुवाः वस्पोलयात नालामव्यू
धाःसा थम्ह च्चवयागु भाय्हिलागु सफुति थःत मथीवं छु
हवलय्य चाय्। ज्ञान बल व अभ्यासबलया दयुया पाः
थव हे खः।

ने. सं. १०३७ स भोजपुरय जन्म जुयाः ने. सं.
११०५ स खवपय मदयाबिज्यात। गन सीगु खः,
गबलय सीगु खः, छु जुयाः सीगु खः, थःगु प्राण मदुगु
म्ह गन उइगु खः थव सीके फइ मखु। झीसं निं मस्यू।
भोजपुरय टक्सारय जन्म जूमहं खवपय बौद्ध समकृत
विहारय मदइ धकाः भती हे मतः जुइ।

जिछदेया उमेरनिसे वैराग्यं थोकाबिज्याःम्ह,
तुप्गु वस्तं पुनाः न्हापांसिसे यंगः बहालय च्चनाबिज्याः-
म्ह वस्पोल। स्वदं प्यदं न्ह्यः खवपय असपतालय हे

सीथें च्चवंम्ह वस्पोल। “जि र्याः, जि र्याः” धकाः
ववातुक सुयातं ज्वना च्चवना बिज्याःम्ह वस्पोल। कालि-
म्पोङ्गय बिज्याःबलय “लोकनीति” सफू विकाय्गु
कम्पनी दां तंकाबिज्याःम्ह प्रज्ञाधन शावयोपासक। सुनानं
नयगु छु विल छु नल, रेलय जाम्य मचाल। जाम्य
गबलय दत, म्हय दां दांछि हे मदु। अनं पाता दाय्गु
ज्या ज्वनाः लंय हे च्चवनाबिज्यात। शायद थव ई

- भिक्षु सुदर्शन

निगूगु विश्वयुद्धया ई खः। नयाः त्वनाः छु लंखर्च दय-
काः कालिम्पोङ्ग बिज्यात, अले हानं कुतः यानाः ने. सं.
१०६८ स “लोकनीति” सफू विकायबिज्यात। थव हे
वस्पोल (प्रज्ञाधन) यागु न्हापांगु सफू खः। लोक-
नीति गुगु इलय जिके कंथ वः। तर वस्पोल थः मदय
च्यान्हु ज्ञिन्हु न्हयः अष्टपरिस्कार दान बीकेत लहातं
थीकबलय “जि सीत दान बीकूगु” धकाः चायकाः
मिखाय खववि वय्कूगु खंबलय जिके लोकनीतिया छगु
पाद जक लुमसे वल, सफुती च्चवंगु विद्या मालिबलय
विद्या जुइ मखु।

न्येदं न्येन्यादं विरत्न-वन्दना यानाबिज्यात-वस-
पोल सुथः बहनी अथवा परित्राण पर्ति थये विरत्न-वन्दना
वस्पोलं गुर्लि यानाबिज्यात, थुकिया ल्याः चाः मदु।

तर जीवना दहसिब्य लिपाया छवा: 'नमो दुद्राय' धका: धयाविज्यावलया कथुसः व धाःपहः न्यनाः आः नं जिगु नुगः काइयांमि । ने. सं. २५१४ स पिहाँ वःगु "द्विरत्न वदना र पूजाविधि" सफूया संस्कार तकं थथे हिलावं ?

धर्म - विनयय श्रद्धाया चिं वस्पोलं भाय्हिलातःगु 'श्रामणेर विनय' खः । २४६४ बु. सं. स थव पिहाँवल । विनयय दुगु दुनुगःया यःताः खं थुक्क स्वो निदं मयाःगु खं प्वलाच्चवं । तर हयूपाःया सुवाः सिबय सराः खः, वस्पोलया प्यदं न्यादेया "गिलान" जीवय सुं मिक्षुं, सुं श्रामणेर वा सुं उपासकं जक खिच्चव काय्के मखं । नेपाःया थेरवादी भिक्षुशासन बांलाक बःलानाः गबलय थुजाःगु "गिलान उपस्थान" दइ धाय नं मकु । नातिकुति, न्यातिष्यापि खँगुलु आलोचना-कुलुत्यत नतुइ स्वयाःला "गिलान जीवन" सराः नं सुवाःयः हे सकसितं यइ ।

सःया थताः बवलाः उस्त मदयक गुलुलुं तुइक बाखं कनाविज्याइम्ह विवेकानन्द भन्तेनं दकलय सकलय लिपा स्वन्हुति नवाना विज्याय मफु । सासः जक थाकुक दुकापिकायानाः स्वन्हु वस्पोल मसैसे थसः पायाविज्यात । जीवन लुकु बीत्यंवलय्या दिच्छ निदं अथे वस्पोलं बाखं गुलुलुं तुइके मफु । गृ-शिक्षा (बु. स. २५०१), कुमार काश्यपमाता (बु. सं. २५०५) श्यामावती (बु. सं. २५०६), बाल बौद्ध शिक्षा (बु. सं. २५०६), सामकुमार (बु. सं. २५१०) सफूत न्यायक दुने दराजय स्वयनाः वस्पोलं गबले मन् खं, गबले मखं, गबले खबालय लिश्क हःगु ल्हाःया पर्चि प्यपर्चि न्यापर्चि धाय फय्का: गबले मफय्का: वस्पोल गोतुला चवनाविज्यात । बी फुगु शिक्षा याय फुगु सेवाया थव गुजाःगु विवशता । "उत्तरां" बवाःगु

दाय्का तःगु चिकं मैत्रीं सिचुका काल, "मैत्रीं भावना" सफुति थथे थुक्कं "मैत्री" नं धयाच्चवन । तर स्थालं हाय्कीबलय "जितः धका: न्यासिका व्यू वा" "जितः न्यासिकि" धका: निधौ स्वधौ हाय्का वय्यः खनि । "मू पुले" "मू पुले" धका: चिखाफुति नीव्वः स्वीक्ववः

दिवंगत भिक्षु विवेकानन्द महास्थविर

याय मलाःनिबलय हाले मास्त मवय्यः खनि । सकरां तोताः फुवकं चीकाः याकःचा याकःचा चवनेगु कुतः यानाच्चवंसां थव त्वय्या इलय पलख सुं मंत कि ग्यासे वयाः 'मेचि, अय् मेचि' धका: सःता चवने मालीगु खनि ।

जि सीला, जि जी तिनिला धका: न्यैन्यं हे च्यान्हुति लिपा पूज्य विवेकानन्द भन्तेया चिनिल्वय

हिया झक्कालव्य् (ब्लड प्रेसर) मजिया हे बन । “जि सी ला ? जि सी ला ?” धक्का: न्यना विजयाइम्ह भन्तेयात जि छल्पोल मंत धक्का: गथे धाय् ? जि विवेकानन्द भन्तेयात आः छल्पोल मंत धक्का: गथे धाय् ? “शावयकुलया उत्पत्ति” (बु. सं. १५१६)

चवया विज्याः ह्य शावयकुलपुत्र भिक्षु विवेकानन्द थों थन मंत । तर वस्पोलया लुमंति झी झीके दनि । नुगलय् मनू स्वातले उम्ह मनू सीगु नं ला धाय् मज्जू ? भोजपुरया टक्सार बालय् व शावयमुनि विहारय् अथे हे धरानया बौद्धविहारय् वस्पोल अनेक कथं दनि । ये, यल, खप, साँगु, भोत, कालिम्पोङ्गः विहारय् विहारय् वस्पोलया लुमं तातकं दइतिनि । बलम्बु विहारया ज्ञानमालाय् वस्पोलया म्ये दनि । नेपाल भाषामा झिन्यागू झिखूगू सफुती वस्पोलं नेवाःभाय् लहाना चवनीतिनि । नालन्दाया पालि त्रिपिटकय् न वस्पोलया आखः दु । बैकक्या बाट पक्नाम व बाट

साकेतय् वस्पोलयात लुमंकीपि दु । बर्माया जीवनया लुमंति खुगूगु संगायना नांकाय्बलय्, श्रीलंकाया जीवनया लुमंति मस्तिष्क लव्य् जूगु नां काय्बलय् वस्पोलं लुमंकू तर मस्यू, अन अन गुलि सु सु वस्पोलयात लुमंकीपि दु ।

दकलय् सकलय् खपय् वस्पोल अष्वः म्वाना-बिज्यात म्वाना चवना नं बिज्याइतिनि । धर्मकथिक प्याखंच्चविमि, धर्मशिक्षक, भक्तपुर बौद्धसंघया लिघँसा कथं व रोगी कथं क्वपूवहिली वस्पोल तातकं म्वाना चवनाविज्याइ ।

थुकथं थुकथ म्वाइगु हे, सीम्ह मनू सिनानं म्वाना चवंगु जुइ । थव कथं विवेकानन्द भन्ते थन दनि-झीगु नुगलय् दनि । थःगु संस्कार थःगु च्यूति विव्र लिसें गन्धर्व जुयाः वस्पोल बिज्याय् धुङ्कल । अथे न झीगु नुगःया भालपा दु, वस्पोल पूज्य विवेकानन्द भन्ते भिवाय् अले निर्वाणय् ध्यनेमा ।

बौद्धतीर्थ्यात्रीहस्तको लागि सुवर्ण मौका

२०४२ साल फागुन ११ गते शनिश्चरबारदेखि श्रीलंकाको सबकत्री बोधिवृक्ष धातुमन्दिर र श्रीपाद समेत समावेश गरी खाने, पिउने र बास समेत सम्पूर्ण व्यवस्थाका साथ प्रतिव्यक्ति रु. १४४६०।— मात्र लाभनेगरी आयोजना गरिएको १५ दिने बौद्धतीर्थ्यात्रामा जान इच्छुक महानुभावहरूले तलका ठेगानामा सम्पर्क राख्नुहुन अनुरोध गरिन्छ । यात्रामा सम्मिलित हुनेलाई यात्राको संरक्षणको लागि यात्रापछि एउटा निशुल्क ‘फोटो अल्वम’ प्रदान गरिनेछ ।

भिक्षु मंत्री
आनन्दकुटी विहार
स्वयम्भू, फोन नं. २-१४४२०

नटराज टूसं एण्ड ट्राभेल्स
घण्टाघर, काठमाडौं
फोन नं. २-१२०१४ र २-१५००९

अद्वौ विलि बिलि जायक बौद्धचारित्रानुसारं धर्मे
देशना, साथय् लालधन शाक्य, मणिरत्न शाक्यपिनि
पाखे बुद्धधर्म सम्बन्धिं प्रवचनं नं जुल ।

ताकाल दत, अन भिक्षुषि मच्चंथायजुयाः अन
च्चंषि सकल धर्मप्रेमोविसं उलिसे बुद्धवर्णय् अद्वा

भोजपुरय् बुद्धधर्मया विकास -भिक्षु प्रज्ञारश्म

थपले २५२६ गूगु बुद्धजयन्तीया सिलसिलाय्
बुद्धधर्मदेशना यानाः चरथ भिक्षुवे चारिकं बहुजन
हिताय, बहुजन सुखाय धयाबिज्याः थे इतिहास कथं
१६६२ सालं बन्यजूगु विहार पूजनीय कर्मस्थाना-
चार्य महाप्रज्ञा भिक्षु बलय् साथय् पूज्य आचार्य महा-
नाथक अमृतानन्द महास्थविर, न्हापा श्रामणेर जुया
विज्याः बलय् बन्य जूम्ह, बुद्धमूर्ति व विहार जीर्णे-
द्वारया ज्याया उपलक्ष्य कयाः थम्हं फवव तन, मन, धन,
सहयोग बियाः ज्या सुरु यानागुजुल । अतः शाक्यमुनि
विहारया शाक्यमुनि बौद्धसद्या सेक्रेटरी लालधन
शाक्यं पाखे फववन उर्साहपूर्वक ज्याज्या च्चंगु खः ।

जिगु जन्मस्थान न अन हे जूगुलि अन विहारय्
१६ वे बित्य जुल । भन्तेपि वर्षावाप मच्चंनि
धाः गुलि थपाले जि वर्षावाप च्चनादी धयाः शाक्य-
मुनि विहारय् वर्षावाप च्चना । बुद्धया उपदेश कथं,
केवल सहरय् जक मच्चंसे गांगामय् न चाहिलाः धर्म
प्रचार यायमाः धयातः थे बहुजन हिताय बहुजन सुखाय
कथं भोजपुर टक्सारय् जम्मा खुगः चंत्य स्थापना याना
तःगु दु । अले जि आयोजना यानाः लयलय् पर्ति
धैये खुगः चंत्य न ज्ञानमाला भजननाप बुद्धपूजा
खुशय् न भव्य रूप सकल उपासक उपासिकापिनि नं

आनन्दभूमि

भिक्षु प्रज्ञारश्म

आदर गौरव तल । तथा दान, शील, भावनाया लैंब्वी
वसाःलि थपाले श्रावण गुंला धर्म नं अनया चारित्रय्
गुंलाबाजा व द्यायाथाय् सुथयस्थय् नामसंगीति नं
पाठ ज्याच्चन ।

विहारय् गुंला लछि यंकं बुद्धया धर्मामृत
देशना ज्याच्चन ।

अनया चरित्र कथं यलंजांबलय् अन विहारय्
चंत्य बाहालय् शाक्यपिन्त पंजां दाच बीगु चलन आः तक
दनि, अन गांजूसां नं ऐतिहासिक यल नं दनि । गुनु पुन्हीया
लाखय् प्याखं न च्यान्हु यंकं दनिगु जुल ।

गुला लछि यंकं धर्मदेशना सिध्वसेलि आदर
पूर्वकं, ज्ञानमाला भजन, बुद्धपूजा धर्मदेशना यानाः
उत्सव मानय् यानाच्चन ।

बुद्धं सम्बद्धानं धर्मदानं जिनाति' धयातः थे,
व्यावक दान सिकं धर्मदान श्रेष्ठ ।

जि गुरु उपलक्ष्य कया: बनागु खः मेहनत याना
थे विहार जीर्णोद्धारया ज्या सिधः मधः थे ज्वी
धृंकल । वर्षति काल जूरुलि ५० फूति सकभनं
जस्तां त्वपुयातय धुकूगु जुयाच्चन । खचं कम जूरुलि
चांदनाः लिपा सिमन्ति प्लास्तर यायगु बिचारं ल्वहं
दंगु खः । अन्तय गुंला २० गतेया दुने स्वन्हु तक दिपाः हे
मदयक वर्षति जूरुलि २० फूत बछि नितं जागु अव
छे दुनावन ।

आः आर्थिक कम जूरुलि ज्या लिकुनाच्चन ।
अचिन्तितस्मि भवति धाःये मती हे मरुये जुयावन ।

सम्पादक्यात्^ऐ

बुद्धजीवनीया स्वंगु महान् घटना चूलाःगु
बछला पुन्हीया दि कुन्हु मानय् याना वइच्चवंगु महोत्सव-
यात 'बुद्धजयम्ती' धायगु मलवःगुलि 'आनन्दभूमि'
पत्रिकाय नं वंगु निगू स्वंगु अंकनिसे 'बैशाख-महोत्सव'
धइगु खंवः छचलाहःगु खनेडु । तर 'बैशाख-
महोत्सव' धायबलय नं उगु विशेष दिया बुद्ध लिसेया
विशेष स्वापू दुगु भावया प्रतिनिधित्व याःथे मच्चं ।

झोगु भासं ला उगु दियात 'स्वांयापुन्ही' धकाः
थःगु पहया खँ-वः छचलावयाच्चवंगु द हे डु । देश-
विदेशया अन्यभासं बौद्ध-अबौद्ध आपाःसिन 'बुद्ध-
पूर्णिमा' धायगु यानाच्चवंगु सुस्पष्ट हे जू, अले थे
धायबलय हे उगु विशेष दिया महत्व चक्कं थे चं ।
अथ महोत्सव दैयदिसं जुयाच्चनिगु (वार्षिकोत्सव वा
Anniversary) जूरुलि अवनाप देया ल्याः नं
स्वाके छिने मागु खः धैये चं । '२५२६ दै वत्र

तसर्थ-जि अन चवनाः थे ज्या अनय ज्वी-
मताया । काठमाडौंस वर्षाचाष सिध्यवं, सकल उपासक
उपासिका जाति बन्धुपिके विरा कयाः अथ वंगु कार्तिक
या १६ गते सुक्रार कुन्हु आरान साथय खुला,
न्हयला बितयानाः वया । भोजपुरय जुयाच्चवंगु बुद्ध
धर्मप्रतिया ज्या कथं: थे हे गांगामय बुद्धगुण लुमकेगु
ज्या जुल धाःसा झी नेपाःया शान्तनीति सफल ज्वी
अले झी झी जुशः शान्ति, कहणा व स्नेहभाव
झीगु बौद्धभूमि ज्ञलमल ज्वी ताया । जि छु याय मरुसां
ज्या या.पिगु उत्साहया लागी १५००।- तका दां ग्वाहालि
बिवा ताकि अन धर्मसासन च्चन्हाहाहां वनेमा ।

बैशाख महोत्सव' धायबलय माःगु अथे बोधजू थे खने
मडु । तर २५२६ दै क्यं स्वांयापुन्ही महोत्सव अथवा
२५२६ दै क्यं बुद्ध-पुन्ही महोत्सव धायबलय अःपुक
भाव व्यक्त मजुइला ? नेपाली, हिन्दी, बंगला अथे हे
मेमेगु भारतीय भासं 'बुद्ध-पूर्णिमा महोत्सव' लिसे
दै ल्याः तया: छचला तइतःगु थासंयाय खने हे डु ।

भितुनाम्ह
ज्योति शाक्य
कालिंपोड

भक्तिपूर्ण अभिवादन

श्री ५ महाराजाधिराज बीरेन्द्र दीर विक्रम शाहदेव
सरकारको एकवालीतौ शुभजन्मोत्सवको महान
उपलक्ष्यमा मौसूफ सरकारको, सुस्वास्थ्य, चिरजीवन
एव सार्वत्रिक माङ्गल्यका लागि श्री परमात्मा
परमेश्वरसंग हार्दिक प्रार्थना गई मौसूफ
सरकारमा भक्तिपूर्वक अभिवादन
चदाउदछौ ।

जनक शिक्षा सामाग्री केन्द्र लि ।

परिवार

आनन्दभूमि

Hymn to Buddha

- V. A. Kanakadwip

बोधिज्ञानी सिद्धार्थ

- सेती तण्डुकार

जन्म जन्म पर्ति पारमिता पुरयथानाः

निर्वाणिया लौपु ल्वीका बिज्यात् सिद्धार्थं ।

थव पुरया खवाल स्वयाः पिहाँ वने मती यानाः

बापा खापा चाय्का: स्वयाबिज्यात् ।

मायाय् भुलय्ज्वी थे चोनाः नुगः जक खुल् खुल् मिकाः

लिहांवया, सोय् धकाः मती तयाबिज्यातः सिद्धार्थं ।

बाचा इलय् पिहाँ वनाः शुद्धोदन राजायात्

विरहया जालय् लाकाबिज्यात् ।

कथक सलगयाः छदक साथय् बोनाः

अनोमाया पार यानाबिज्यातः सिद्धार्थं ॥

अनोमाया तीरय् चोनाः थगु खड्गं चूडाकर्म यानाः
कलेसयात् त्वाःथलाबिज्यात् ।

लोकहित यायया लागी अति कस्त सह यानाः

खुदंतक तपस्या यानाबिज्यात् सिद्धार्थं ।

तेजहीन जुयावन स्यू ज्व वेवं बाकि जुल

वेहोस जुयाः चत्ता वानाबिज्यात् ॥

दुर्स्कर चर्या यानाः न बोधिज्ञान लाइगु मखुत

भिक्षा फोनाः भोजन भपाबिज्यातः सिद्धार्थं ।

बोधिसत्त्वया न्याता प्रकारं सपनाय् खनाः ।

बोधिज्ञान लाइगु निश्चय यानाबिज्यातः ।

बोधिवृक्षया सिमादवय् चोनाः अधिस्थान यानाः ।

मार ईयाकाः बोधिज्ञान लानाबिज्यात् सिद्धार्थं ॥

Though I know you were born
your name was understood
I beleive you as a "Man"
Man of future all things good.

our peace proposal to this world
For propagation to this earth.

Every thing is the human bond
But, people know you as God.

This is wonder, further more,
your compassion is the human torch
your love to living-beings is trust
we can know your proper course,

The man who knows buddha-hood
He gets the path of dhammahood
His dwelling is with Sanghahood
To enlighten the human-hood !

श्री ५ महाराजाधिराज वीरेन्द्र वीर विक्रम शाहदेव
सरकारको

४१ ओं शुभ जन्मोसवको पुनीत उपलक्ष्यमा

मौसुक सरकारको
सुस्वास्थ्य र दिघयुको मंगलमय
कामना टव्यांउदिछौ ।

राजित्रिय बाणिज्य बैंक

सम्पादकीय

विधिविधान

मानिसको जन्मदेखि मृग्युसम्मको बीचमा विभिन्न संस्कारहरू गर्ने प्रथा जुनसुकै देश र जुनसुकै धर्म वा जातिमा चलेकै हुन्छ । यस्ता संस्कारहरू सरलतादेखि जटिलतासम्म विभिन्न विधिविधान अपनाएर गरिने हुन्छ । विधिविधान भनेको गृहस्थदेखि संन्यासी तथा भिक्षुहरू पर्यन्तमा आवश्यकीय रूपमा चलेको हुन्छ । यस सम्बन्धमा कसेको विधिविधानमा कसेले खिज्याउनु र अबहेलना गर्नु स्वार्थन्धता हुनेछ । विधिविधान सामाजिक सांस्कृतिकको अतिरिक्त आर्थिक रूपमा पनि अलिङ्गने हुँदा देश काल एवं परिस्थिति अनुकूल परिवर्त हुँदै जाने गर्छ । यस्ता परिवर्तन ल्याउनेमा सुधारकहरू अग्रगण्य रहेका हुन्छन् ।

आजकल नेपालमा थेरवाद बौद्धधर्म अनुसार गृहस्थहरूका परम्परागत सांस्कृतिक विधिविधान अपनाउने गर्दैआएको छ । जन्मोत्सव, व्रतबन्ध, न्वारान, पास्नी, इहि, विवाह, दाहसंस्कार आदि गृहस्थी परंपरालाई परम्परागत पुरोहितको सहा भिक्षुहरूद्वारा संस्कारित गराइँदा आर्थिक बोझ कम हुने र समय

लाघव भई विधि पनि हुने तथा सुधार पनि हुने भएको छ । यसो हुनु आधुनिक जगतमा समसामयिक भएको छ । भड्किलो व्यबहार चाहनेहरूको जिटीपूर्ण टीका टिप्पणी पनि सहन गर्नु नपर्ने र व्यावहारिक धर्मप्रति देवा पनि हुने भएको ले यस्ता विधिविधानप्रति सकारात्मक रूपमा अनुमोदन गर्नु वाञ्छनीय भएको छ । बरु यहाँ एउटा कुरा औल्याउनु प्रासादिक हुनेछ कि गाई मारी बाध पोस्ने भने झैं भिक्षुगणले परम्परागत पुरोहितबादको अनुकरण गरी विधिविधानलाई लम्द्याउनु र खर्च बढी गराउने प्रवृत्ति बढाउनु भने अवाञ्छनीय हुनेछ र यस कुरामा अहिलेदेखि ध्यान पुऱ्याउनु पर्नेछ किनकि विधिविधान भनेको गर्नेभन्दा गराउनेले आफुखुसी जिक्र गर्दै जाने हुन्छ ।

आज संसारमा व्यावहारिक धर्म बुद्धधर्म न हो भन्ने धेरेको धारणा भइसकेको बेला थेरवाद बुद्धधर्मनुकूल विधिविधान रहेमा सर्व पनि मनु, लठ्ठी पनि नभाँचनु सिद्धान्तको परिपुष्टि भई जटिल गृहस्थजीवन सरलतामा ओलहनेछ भन्ने आनन्दभूमि विश्वास राख्दछ ।

★

श्री लौण्ड चार्तिविष्णु

(नेपाली भाषा)

अभिनन्दन समारोह

२०४२ मार्ग १४ गते, काठमाडौं-

अखिल नेपाल भिक्षु महासंघको निमन्त्रणमा नेपाल आडनुभएका मिवराष्ट्र थाइलैण्डका बर्तमान नरेशका राजगुरु तथा उपसंघराजा परमपूज्य सोमदेव फ्रा. ज्ञानसंवर महास्थविरको सम्मनमा आनन्दकुटी विहारगुठीद्वारा स्थानीय आनन्दकुटी विहारमा अभिनन्दनपत्र समर्पण र बिदाइ समारोहको आयोजना भयो । अखिल नेपाल भिक्षु महासंघका उपसंघनायक पूज्य शाक्यानन्द महास्थविरद्वारा पंचशील प्रदान भई शुरु भएको उक्त समारोहमा प्रमुख अतिथि ज्ञानसंवर महास्थिरमा दडागुरुज्यू छुननाथ पण्डित द्वारा अभिनन्दन पत्र एवं आ. कु. वि. गुठीको तर्फ बाट उपहार समर्पण, श्र० नेन० भिन० महासंघका धर्मानुशासक पूज्य संघमहानायकद्वारा एवं आ. कु. दायकसभाद्वारा उपहार समर्पण गरियो ।

उक्त अवसरमा प्रमुख अतिथिको आसनबाट थाई गुह ज्ञानसंवरले भन्नुभयो— नेपालको लुम्बिनीमा जन्मनुभएका शाक्यमुनि गौतम बुद्धका अनन्त गुणलाई विश्वका समस्त बौद्धहरूले बुझिसकेका छन् भन्ने म विश्वास गर्दछु । लुम्बिनी र नेपाल दुबै ठाउँहरू हाम्रो हृदयमा सदैव छन् । नेपालका महाराजाधिराजले नेपाललाई शान्तिक्षेत्र घोषित गरियोस् भनी राखिबक्सेको प्रस्ताव थाहा पाउंदा हामीलाई अत्यन्त हर्ष लागेको छ । यो प्रस्ताव भगवान् बुद्धको शान्ति उपदेशसँग मिल्छ । यो प्रस्ताव नेपाली जनताहरूको गौरवको कुरा हुनु स्वाभाविक छ । मानिसले आफ्नो मनमा शान्ति ल्याउन चारवटा गुणले संपन्न हुनुपर्छ भनी बुद्धले भन्नुभएको छ, ती हुन्— प्रजाप्रति प्रमाद नहुनु, संयताई रक्षा गर्नु, आफूमा संचित

तृणलाई त्यागेर दानचित बढाउनु र शान्तिको निम्न अध्यास गर्नु । थाइलैण्डमा म बसेको बइ बवरनिवेश विहारमा भएको कठिन चीवर उत्सवको अवसरमा पूज्य संघमहानायक प्रज्ञानन्द महास्थविरले थाई नरेश-संग भएको भेटको अवसरमा मेरो उपाध्यायत्वमा नेपाली शाक्यकुलपुत्रहरूको प्रवज्या गर्ने समारोहमा उपस्थित हुन शाही अनुमतिको लागि गर्नु भएको अनुरोध-लाई थाई नरेशबाट अनुमति बक्स भई राजारानी दुबैले यस प्रवज्या समारोहको निम्न आवश्यक परिकारहरू आपना तर्फबाट चढाउन मञ्जुर गरिबक्सेको थियो । अखिल नेपाल भिक्षु महासंघका अध्यक्ष डा० भिक्षु अमृतानन्द महानायक महास्थविरद्वारा हस्ताक्षर गरिएको निमन्त्रणापत्र प्राप्त गरी यस महादानमा अन्य उपासक उपासिका सहित म यस पवित्रभूमिमा आइपुगेको छ । मेरो यो भ्रमण नेपालका महाराजाधिराजको निगाह विना सफल हुन सक्ने थिएन । नेपाल र थाइलैण्डका महाराजाहरू स्वयं आफआपना देशका धार्मिक समन्वयको स्वतन्त्रता र धर्महरूका महान् संरक्षक होइबविसन्ध । यस पूर्णभूमिको भ्रमणबाट प्राप्त पुण्यको प्रवासले नेपाल र थाइलैण्ड दुबै देशका महाराजाहरू र महारानीहरू सुखी होउन्, अनि दुबै देशका उपासक उपासिकाहरूको पनि मंगल होओस् र सबैलाई शान्ति मिलोस् ।

सभापतिको आसनबाट नेपाल राजगुरु प्रा० जुननाथ पण्डितले भन्नुभयो— नेपाल र थाइलैण्ड प्रजावत्सल राजाहरूबाट चिरकालदेखि मुशासित धर्मसंपेक्ष देश रहिआएका छन् । विश्वमा स्वतन्त्र यी दुबै देशको आफ्नो धार्मिक सांस्कृतिक इतिहास र वैशिष्ट्य छ । परापूर्वकालदेखि नै हाम्रो देशमा शैवधर्म र बौद्धधर्मका जनताले परस्पर आफ्नो सुमधुर सहस्थिति एवं सद्भावना प्रदर्शित गरेर विश्वके धार्मिक इतिहासमा एक

अद्वितीय उदाहरण पेश गरेका छन्। हालांकि नेपाल देश-
को यो दृढ़ विश्वास छ कि जबसम्म बौद्धिकधर्मको आत्म-
वाद र बौद्धधर्मको अहिंसावाद विश्वले बुझेछैन तबसम्म
विश्वमा शान्ति असम्भव छ। तस्यथा राजगुरुको
नेपालको तीर्थयात्रा यस कुरालाई समेत समेटेर अर्थ-
पूर्ण हुनेछ भन्ने हामीहरूले मानेका छौं। आजको
तबसमाजले यस कुरालाई बुझ्न कोशीश गरोस्।
आदर्शलाई विकृतिले नष्टमित्याग्रोस्। भगवान् श्री
पशुपतिनाथ र भगवान् बुद्धले सद्बैद्ध प्रदान गरून्।

उक्त ग्रवसरमा अखिल नेपाल भिक्षु महासंघका
सभापति भिक्षु अमृतानन्दद्वारा कृतज्ञता ज्ञापन गर्दै
आई राजगुरुको नेपाल भ्रमणबाट दुई देशको धार्मिक
सम्बन्धमा सधाउ पुग्नुका सार्थ बौद्धधर्मबिलम्बीहरूलाई
प्रेरणा भिलेको कुरा पोछ्नुभयो।

आनन्दकुटी विहारगुठीका अध्यक्ष भिक्षु अश्व-
घोषले स्वागत भाषण गर्नुहुँदै थाई राजगुरुलाई स्वागत
गर्न पाउनु भिक्षुहरूको गौरवको कुरा हो भन्नुहुँदै
नेपाल स्वतन्त्र मुलुक भएपनि यहाँ आर्थिक स्वतन्त्रता
नभए जस्तै छ भन्नुभयो। यस्तै वहाँले भन्नुभयो,— यहाँ
कोशीश गरिएको भएपनि भिक्षु तालीम दिने विद्यालय
एउटा पनि स्थापना हुन सकेको छैन। नेपालले विद्येशी
सहायताको लागि हात फैलाइरहे जै हामी भिक्षुहरूले
पनि यस्ता पवित्र काममा हात फैलाई सहायता
मागिरहेका छौं। नाम मात्रका एउटा भिक्षु
तालीम केन्द्र बनेपामा रहेको छ, तर कार्यालयील तालीम
केन्द्र एउटा नेपालको लागि अत्यंत आवश्यक छ।
नेपालमा धर्मस्वतन्त्रता रहेर पनि बेलामोकामा बौद्धधर्म
प्रति दर्शन भएको छ। जस्तो २००७ साल अघि भिक्षु-
हरूनाई देश निकाला गरिएको थियो। त्यसबेला श्री-
लं हा, बर्मा आदिले निर्बासितहरूको लागि सहयोग पुऱ्या-
एडिको थियो। यस्ता कुरामा सहयोग पुऱ्याउने क्रां
ज्ञानसंबरण थाइलैण्डमा छुट्टै अस्पताल बनाइदिई
समाजसेवाको माध्यमले धर्मवचार गर्नुभएको छ जुन
ज्याई उत्कृष्ट र वहाँको विशेषता हो।

नेपाली भिक्षुसंघद्वारा मागलपाठ गरिएको त्यस
समाना आनन्दकुटी विहारगुठीका उपाध्यक्ष रत्न

बहादुर बज्रबार्यले धन्यवाद ज्ञापन गर्नुहुँदै थाई राज-
गुरुको नेपाल भ्रमणबाट दुबै देशमा बौद्धधर्म विकासको
लागि ठोस योगदान मिल्ने कुरा बताउनुभयो। अतिथि
समूह र अतिथि सत्कार गर्न दुबै समूहका बीच उप-
हारको आदान प्रदान भएको त्यसबेला हिन्दूधर्म सेवा
सम्बन्ध समितिका सभापति खेमराज केशव शरणले पनि
थाई राजगुरुलाई उपहार प्रदान गर्नुभएको थियो।

नेपालीलाई चन्दा प्रदान

२०४२ मार्ग १५ गते, काठमाडौं-

नेपाल भ्रमणमा आउनुभएका थाई राजगुरु
सोमदेव्च क्रां ज्ञानसंबर र पार्टीले बौद्धधर्म र समाज-
सेवाका लागि विभिन्न धार्मिक एकाईका लागि चदा
दिनुभएको छ। सो अनुसार आनन्दकुटी विहारगठी-
लाई रु. १,२६,०००।— नगर मण्डप श्री कीर्ति विहार-
लाई २,०२६००।— अंतर्राष्ट्रिय भावनाकेन्द्र निर्माणार्थ
बुद्धविहारलाई रु. २,०२६२०।— सुगन्ध विहार बौद्ध
पुस्तकालयलाई रु. २०,४००।— शावर्यसिंह विहार-
लाई रु. २०,४००।— ध्यानकुटी भिक्षु तालीमकेन्द्र-
लाई रु. १०,२००।— अखिल नेपाल भिक्षु महासंघ-
लाई रु. ३०,०००।— नेपाल बौद्ध परियक्ति शिक्षालाई
रु. २०,०००।— र लुम्बिनी विकास समिति, पशुपति
विकास समिति र कुण्ठरोग निवारणलाई १००००
हलर चन्दा प्रदान गरेको छ।

स्वागत समारोह

२०४२ मार्ग ११, काठमाडौं—

मित्रराष्ट्र थाइलैण्डका राजगुरु तथा उपसंघ-
राजा परमपूज्य सोमदेव्च क्रां ज्ञानसंबर महास्वविरको
सम्मानमा स्थानीय बुद्धविहारमा नेपालका बौद्धधर्म-
का संघसंस्थाहक नेपाल बौद्धसमाज, धर्मकीर्ति अध्ययन
गोष्ठी, अखिल नेपाल हिमाली बौद्धसंघ, अखिल नेपाल
महायान बौद्ध संघ, नेपाल महिला बौद्धसंघ, युवा बौद्ध
समूह र धर्मोदयसभाले संयुक्त रूपमा एक स्वागत
समारोहको आयोजना गरियो।

**सुवर्ण शाक्य समन्वय समितिमा मनोनीत
२०४२ मार्ग २१, काठमडौं-**

श्री ५ बडामहारानी ऐश्वर्य राज्यलक्ष्मी देवी शाह सरकारको अध्यक्षतामा गठन भएको सामाजिक सेवा राष्ट्रिय समन्वय परिषद् अन्तर्गत नेपालका हिन्दू, बौद्ध, सिक्ख, जैन आदि प्रसिद्ध धर्महरूको समन्वय कायम गरी समुदायान गर्न नवगठित हिन्दू धर्म सेवा समन्वय समितिमा सामाजिक सेवा राष्ट्रिय समन्वय परिषद् ऐन २०३४ दफा ५ को नियमका ३ (छ) बमोजिम सभापतिद्वारा मनोनीत गरिनेमा श्री सुवर्ण शाक्य मनोनीत हुनुभएको छ। श्री शाक्य हाल दरबार हाई स्कूलका प्रधानाध्यायक, पितुल्स क्याम्पसका प्राध्यायक, नेपाल परिवार निधोजन संघ उपत्यका शाखाका सभापति, स्वास्थ्यप्रधान 'निरोगी' मासिक पत्रिकाका प्रधान सम्पादक, नेपाल रुमानिया मैत्री समाजका अध्यक्ष र 'आनन्दभूमि' बौद्ध मासिक पत्रिकाका सम्पादक हुनुहुन्छ।

धर्मदेशन।

२०४२ पौष ३, धरान—

स्थानीय बौद्ध विहारमा महामानव भगवान् बुद्धको उपदेश सम्बन्धी धर्मदेशना गर्न धरान आएका दार्जलिङ्गका महास्थविर धर्मभिरियो र द जना धामणेर एवं २५ जना बौद्धविद्यार्थीको स्थानीय बुद्धविहार समितिद्वारा स्वागत गरियो। उक्त अवसरमा विषयना ध्यानकेन्द्रको उद्घाटन, बुद्धपूजा, धर्मदेशना र अभिसार चाण्डालिका नाटक प्रदर्शन आदि कार्यक्रम सम्पन्न भयो।

बार्षिकोत्सव सम्पन्न

२०४२ असोज २०, ललितपुर—

स्थानीय चापागाउँमा बुद्धपूजा, धार्मिक प्रवचन बार्षिक प्रतिवेदन प्रस्तुत सहित ज्योति विहारको नवौं बार्षिकोत्सव समारोह उक्त विहारका संचालक समितिका अध्यक्ष कुमार देसारको सभापतित्वमा सम्पन्न भयो।

त्रिपिटकग्राहा

२०४२ मार्ग ३०, काठमडौं—

थाई राजगुरु सोमदेव फा० ज्ञानसंवरले ४५ भाग भएको बौद्धधर्मग्रन्थ त्रिपिटक स्थानीय सुगन्ध

विहारको पुस्तकालयलाई प्रदान गरिएको मा उक्त ग्रन्थ लगनटोलदेखि बाजागाजा सहित जिक्षुभिक्षु र उपासक उपासिकाहरूद्वारा याता प्रदर्शन गरी भजिपाट सुगन्ध विहारमा सम्मानकालाथ भित्राइयो।

(नेपालभाषा)

पुन्होया पूजा।

सकिमिला पुन्ही, ये—

थनया आनन्दकुटी विहारय पुन्ही पतिकं ज्वीग बुद्धपूजाया ज्याइदः कथं उपसंधानायक शास्त्रानन्दमहास्थविरपाखे पञ्चशील प्रदान व महास्थविर सारिपुत्रया चरित्रदेशना जुल। उगु व्यलय भिक्षु अश्वघोष महास्थविरपाखे बुद्धपूजा जूग्या नापं निननय भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविरपाखे परित्राण व धर्मदेशना सम्पन्न जुल। धर्मदेशनाय कुमार काश्यपं सपुरुषपि दत्तले बुद्धशासन ल्यनी धकाः सत्पुरुषिनि विषययात कथा: त्रिवान विज्यात।

तीर्थयात्रा न्हयात

थिला थ्व, दशमि, ये—

जिन्हुया बौद्ध तीर्थयात्राया लागी जिक्षु सुशोभनया नेतृत्वय गोपी रजिज्जतकारया वसालय थनया मजिपाः द्वालं न्येत्रव्यह यात्रु दुगु छगू टोलि भारतया लागी नेपा: द्वःतूगु दु।

लिथन

थिला थ्व, अष्टमी, ये—

आनन्दकुटीया भिक्षु मैत्रीया नेतृत्वय बौद्धतीर्थयात्रा यायथा लागी जिम्हसिया छगू टोलि भारतपाखे वनाः लिथन।

पल्जांया ज्या कवचाल

बुद्धमदः अष्टमि, ये—

थनया ओम बाहृत्वाया वज्राचार्य बुद्धिहर्ष निदन्त्राव दीपंकरादि भगवान्पित विज्याकाः वज्राचार्य व शाक्यर्थित दान यायगु भादान याःश्ली थगुने स्वयम्भू भगवान् विज्याकाः दस्या महादान यानाःलि लिच्छवकथं यायमाःगु पताःछा पूजा थुखसी स्वयम्भूइ ज्याःलि पज्रांया ज्या कवचाल्यकल।

अनिच्छावत संखारा

[दिवंगत विजयराज]

जन्म नेपालसम्बत् १०७० कछलागा, पञ्चमी, सोमबार (वि. सं. २००६ मंसीर)

मृत्यु नेपालसम्बत् ११०५ यिलाढ्व दशमी सोमबार (वि. सं. २०४१ मंसीर १८ गते)

नेपाल देशय् ऐतिहासिक कथं दक्षिणय् न्हापां जूगु
थेरवादी भिक्खु महासंघया सत्ताहव्यापी संघसमागमय्
गुह्यसिया पुण्य स्मृतिस समागमया प्रथमदिनंनिसे

प्यन्त्यंकं संघदान जुल
भिक्खु महासघपाखे दानानुमोदन नं जुल ।

आनन्दकुटी विहार गुठी व आनन्द कुटी दायक सभाया कार्यकारिणी सदस्य श्री बेखारत्न उपासक व
श्रीमती मिश्री उपासिकाया सुपुत्र, श्रीमती मीनाया पति व सुविन व सुमितया पिता जुया च्वंम्ह ३५
दंया उमेर याहु कर्मठ जुयाच्वंहु दिवंगत विजयराजया दकिलाया स्मृतिस वय्कःया निर्वाण
कामनायाना पुण्यानुमोदन यानाच्वता ।

आनन्दकुटी विहार गुठी
आनन्दकुटी दायक सभा
आनन्दभूमि परिवार